



ORDEN
RETTFERD
FRED

Oktober 1980
Nr. 9 - 29. årgang
Løssalg kr. 3,-

Denne måned: 8 siders spesialbilag med nye, oppsiktsvekkende dokumenter fra Maria og Vidkun Quisling

Sannheten om Paul Staxrud's død

Av Sjefredaktør OSKAR HASSELKNIPPE

Jeg ser at august/september-nummeret av Folk og Land har gitt en objektiv og balansert fremstilling av forholdene omkring skøytekongen Michael Staxruds død, med den åpenbart riktige konklusjon at han ikke ble myrdet. Da De bebuder en følgende artikkel om hans bror Paul Staxrud, som mistet livet under arrestasjon av ham like etter frigjøringen, er jeg blitt oppmuntret til å tro at De vil gi en objektiv fremstilling også av denne sak når De får tilgang til det materiale som foreligger. Jeg var distriktsjef i Milorg

Distrikt 14.2 (Ringerike, Hallingdal, Hadeland og Krokskog) fra høsten 1943 og resten av krigen.

I denne egenskap ble jeg (og en av Milorgs lagførere fra Hadeland) stevnet i en privat straffesak, anlagt av de to Staxrud-brødrenes eldste bror, med påstand om at jeg (og lagføreren) var ansvarlig for Michael Staxruds og Paul Staxruds død. Det var, såvidt jeg husker, i 1946.

På det tidspunkt ante jeg intet om Michael Staxruds forhold, men måtte da gjøre visse undersøkelser, og fikk bl.a. utlånt do-

kumentene fra politietterforskningen, de samme som De øyensynlig har hatt tilgang til. Jeg har ellers intet forhold til denne saken, men kan på grunn av dette bekrefte Deres fremstilling. Det eneste jeg savner er omtale av den «bevegelse» som var satt igang (særlig i Hirden) om å kanonisere Michael Staxrud som den norske Horst Wessel. Av forståelige grunner falt det bort —.

Om Paul Staxruds forhold har jeg imidlertid ganske håndfaste erfaringer. Han var en av de (Forts. side 6)

**Var Nasjonal Samling jødefiendtlig?
Forsker kommenterer Quislings og Størens redningsaksjoner**

SIDE 15

**Maria Quislings arvinger gikk glipp av millioner.
Erstatningsdirektoratet opprettet tyvenes marked på Gimle.**

SIDE 13

Trygve Engen svarer skipsreder Klaveness

SIDE 5

FARLIGE KJÆRTEGN

DET NASJONALE FOLKEPARTI TIL LUNSJ MED VÅRE BØDLER

Ethvert menneske i Norge skal ha lov til å ha de meninger det vil. Også formannen for Det nasjonale folkeparti (X Norsk Front) og medlemmer av hans styre.

Men når deres personlige meninger gir seg utslag som er egnet til å motarbeide og direkte skade den idé og de interesser som var forutsetningen for manges tilslutning til partiet, da er det grunn til å reagere.

Det har også vært skarpe reaksjoner mot «Nasjonalisten»s helsidesartikler om Sovjet, der partilederne i panegyriske vendinger forteller om sine inntrykk fra «paradiset».

Det vil kanskje hevdes at det er smålighet ikke å ville bidra til at rent objektive betraktninger om Sovjet får komme til uttrykk. Det ville det også være, hvis det gjaldt opplysninger som skrev seg fra ansvarlig hold. Men selv en smågutt i folkeskolen har såpass kjennskap til Sovjet, at han vil forstå at noen dagers opphold i Sovjet, (eller timer bak TV-skjermen) hverken kvalifiserer eller berettiger hvem som helst til øyeblikkelig å føle seg forpliktet til å meddele sine inntrykk.

Når inntrykkene dessuten kommenteres på en måte som må oppfattes som en bifallsytring over triumviratets blodige voldspolitikk, ja, da må vi ha lov å rope et varsko. Selv den mest skitne, brannherjete tomt vil selvsagt gjennom årene gi grobunn for blomster. Men bare et avstumpet individ vil føle hentykkelse over disse blomster mot en slik heselig bakgrunn, som bærer vitnesbyrd om de menneskelige og uerstattelige verdier som er gått tapt.

Et hav av blod, en ørken av savns lidelser er prisen Sovjetfolket har betalt, og må betale, for materielle goder som er en selvfølge i land som ligger utenfor kommunistenes maktgrep. Men hva betyr egentlig slike goder, så lenge folket lever uten frihet, under kommunismens terror og morderiske ledere.

Dette til tross: Lederne for Det nasjonale folkeparti (X Norsk Front) gir uttrykk for et brudd med USA og fremhever istedet Sovjet som den hvite nasjon. Ja, partilederne er ikke snauere enn at de minner oss på at vi har mistet vår identitet, men antyder at den kan hentes igjen

i Sovjet(!)

Nestformannen i partiet var eneste nordmann som stilte opp i Moskva Radio for et intervju i den norske propagandaavdeling. Intervjuet ble sendt ut i to deler til norske lyttere, og etterpå var han til lunsj med sjefen for propagandasendingen.

Er ikke dette svik av folk som kaller seg nasjonalister og antikommunister? Kunne formannen i Norges Kommunistiske Parti, Martin Gunnar Knudsen, gjort en bedre PR-jobb for sine venner i Sovjet? Neppe!

Skal vi smile av det hele? Unnskyldte partiledernes deres blindhet? Trekke et glemselens slør over det hele?

NEI! NEI! NEI!

For oss som har fulgt Nasjonal Samling siden 1933, har kampen mot det kommunistiske Sovjet vært hovedsaken. Tusener av våre kamerater stred og led som frivillige frontkjempere under siste krig, og et tusentall av dem fant sin grav i dette fiendeland. Fortsatt sørger vi over våre falne, og ærer deres minne. Fortsatt er kampen mot kommunist-Sovjet en hovedsak.

(Forts. side 6)

Maria's takk



Ved urnenedleggelsen la Maria Quisling et personlig håndskrevet kort inn i blomsterhilsenen til sin mann. På det sto:

MIN KJÆRE ELSKEDE VIDKUN.
TAKK FOR ALT. DU VAR DEN ENESTE SOM
BETØD ALT FOR MIG PÅ JORDEN.
DU VAR OG ER MIN ENESTE TANKE OG
SLIK VIL DET VÆRE RESTEN AV MITT LIV.

Din hengivne og trofaste Maria

**Enig eller uenig — 20000 leser Folk og Land
— abonner De også!**

HVA DE IKKE VISSTE

En engelsk lege, High L'Etang, har skrevet en bok om politikerhelse. Tittelen er «I form til å lede»? Han gir her eksempler på politikernes gradvise forfall uten at de nærmeste omgivelser merket det.

I 1953 førte en embedsmann Churchill til et ministerregjeringsmøte etter at Churchill hadde hatt sin annen hjerneblødning kvelden før. Men ingen av statsrådene merket noe. Churchill var bare litt mer taus enn vanlig.

Ved Yalta-konferansen i 1945 var president Roosevelt så syk at han knapt ante hva som fore-

gikk. Han var dominert av Stalin og satt i en evig skrekk for at Churchill skulle tilrane seg mer enn hva som tilkom ham.

Forøvrig klarte Stalin å drikke alle under bordet nettopp ved denne konferansen. Mens den ene etter den andre falt under bordet, satt Stalin og drakk sin spesielle cocktail; en tredjedel Georgia-vin og to tredjedeler Vodka. Vodkaen ble helt opp fra en spesiell kanne som sto ved siden av Stalin. Ingen på konferansen ante at det bare var isvann i kannen.

ET VARSKO

Av KIRSTEN ØDEGÅRD

Berthold Grünfeld mener legaliseringen av abort kan rettferdiggjøres og legger frem en skremmende statistikk for å understreke sitt syn i denne så omdiskuterte sak. Følger man samfunnsutviklingen og tar denne statistikken med som saklig informasjon, da er det virkelig grunn til å rope et varsko! Når illegale aborter utført her i landet samt aborter utført i utlandet kommer i tillegg til det statistikken viser, blir vel ikke tallet 200 000 aborter de siste 20 år så urealistisk.

«Sexolog» Berthold Grünfeld går til angrep på Per Lønnings ærlige forsøk på å demme opp for denne syke utvikling innen abortlovgivningen. Berthold Grünfelds uttalelser og statistikk viser tydelig at det er flere aspekter som må legges til grunn for denne utvikling. Her er noen av dem:

Lettsindig seksuell omgang i friere former, kvinnefrigjøring fra mannsdominans og tradisjonelle ekteskapelige samlivsformer, friere syn og forherligelse av kjønnsaksen gjennom filmer, blader og lignende, liberalisert abortlovgivning, feilslått samfunnsøkonomisk politikk, boligforhold og generell dekadens i stadig økende grad med lav moral som kjennetegn.

Skal man ta itu med disse problemene, må samfunnsstrukturen endres og tilrettelegges slik at vi får en mer familievennlig politikk, både bomessig og økonomisk. Moralen må igjen opp til et verdig nivå, med saklig informasjon i en kristen regi.

Bort med skadelig makkverk i blader, film og media forøvrig. Vern av det ufødte liv (fosteret) hjemlet i lov.

Ut fra de tall og den statistikk

Sovjet — en kreftbyll

Av EINAR GIÆVER

Sovjet er i dag som en ondartet kreftbyll på verdenskartet. De siste decenni har den planmessig spist seg utover andre nasjoners territorium, og infiltrert seg overalt ellers den måtte finne svake punkt hos sine granner. Afghanistan er jo et ferskt eksempel. Selv kaller kommunistene det for «hjelp»? — av alle ting! — Hjelp til hva? — Solidaritet, fellesskap og likhet, sier de selv — men dog under TVANG! Kommunistene i Afghanistan utgjør et klart mindretall i folket. Det skulle altså tilsi at hvis NKP som i dag utgjør ca 1% av Norges befolkning, ba Moskva om «hjelp», så ville det samme skje her?

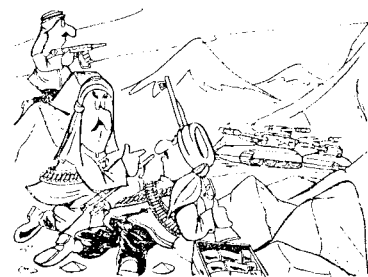
En meget vesentlig ting vi skal merke oss, er at denne krenkelse og utslettelse av folkenes nasjonale integritet jo nettopp er en prinsipiell hjørnestein midt i hjertet av den kommunistiske ideologi! — Bl.a. fordi kommunisme i seg selv er TVANGS-

FELLESSKAP! Og for å kunne gjennomføre dette tvangsfellesskap må kommunistene nødvendigvis bryte ned og underkue folkenes naturlige nasjonale integriteter! — Er det igrunnen da så merkelig at det som en naturlig motvekt mot dette oppstår tilsvarende markante nasjonale bevegelser for å motvirke denne utslettelse av nasjonenes selvhevdelse og frihet?!

Ved slutten av 2. verdenskrig foreslo W. Churchill at vestmaktene skulle okkupere Sovjet mens muligheten var der for å sikre seg mot fremtidige trusler derfra. — I dag kan vi jo se hvor rett han da hadde! — Jeg mener man burde ha tatt Sovjet i den hensikt å oppløse «kreftbyllen» ved å gi de rundt om 20 forskjellige nasjonene den egentlig består av sin selvstendighet tilbake! Nasjonal integritet er en menneskerett! — om det enn passer kommunismen og enhver annen form for internasjonalisme svært dårlig!

Tenk om alle Sovjetstatene i dag hadde hatt sine respektive nasjonale integriteter i behold! — da hadde vi heller ikke hatt Moskva-truselen hengende over oss, og verden hadde vært adskillig tryggere!

Men et annet spørsmål i den sammenheng er om ikke Sovjet med sit umettelige maktbegjær på andre nasjoner, lager ris til egen bak? — Dess mer de vokser — dess vanskeligere blir det å holde på sømmene. En vakker dag kan Kreml komme til å oppleve at «sømmene raker», og de må se sin egen storhet — Sovjet-Samveldet sønder rives i enkeltstatenes krav på selvstendighet! — Presis hva de



Afgahnske fjellstammer sloss mot Sovjetiske tanks.

— De panservognene har jeg sett i TV, — det var dem russerne trakk ut fra Øst-Tyskland for å styrke freden. —

i rettferdighetens navn fortjener! — I dag har det jo begynt å sive ut meldinger om rivninger i flere av Sovjetstatene!

Alle tidligere stormakter fikk sitt endelig som følge av flernasjonal sammensetning; det gamle Egypt, Hellas, Romeriket, Stor-Tyrkiet.

Når skal menneskene lære å respektere hverandres nasjonale integritet, og leve i fred med hverandre på et slikt gjensidig og rettferdig grunnlag? — Jeg tror i alle fall det er den eneste rette veg til varig fred!

— Menneskenes forsøk på å bygge et mektig tårn hvor alle kunne bo (Babels tårn) — belønnet Gud med å adspredde dem, sette grenser og gi dem hver deres språk! (Babel = forvirring)

— Man skal ikke begjære sin nestes hustru, hus og eiendom eller noe som hører sin neste til!

— De evige sannheter kommer selv ikke internasjonale eller noen som drømmer om en verdensreligion utenom! Og takk for det!

Einar Giæver

BARNEOMBUD

Vi skremmes ofte av de store avisoverskrifter om barnemishandling og ser også med stor bekymring på de økende barne- og ungdomsproblemer. Nå skal vi imidlertid få et BARNEOMBUD som skal ivareta barnas rettigheter. Vi har fra før mange «supperåd» her i landet, og det er vel sannsynlig at BARNEOMBUDET er et nytt. Myndighetene undergraver selv respekten for ombudene ved å opprette for mange av dem. Et ombud fungerer i kraft av sin prestisje, men enkelte av ombudenes latterlige pålegg i den senere tid har bidratt sterkt til å undergrave dem.



PRESIDENTVALGET I USA

Det er mange som har undret seg over at et land med 220 millioner innbyggere ikke har kunnet oppvise bedre kandidater enn Jimmy Carter og Ronald Reagan. Den ene skandalehistorien avløses av den andre, og innen valget er over finnes det vel knapt den amerikanske



ner som har respekt for noen av kandidatene. Det siste på førstesiden i DAGBLADET er at Jimmy Carters bror har vært innblandet i sex-orgier og korrupsjon. Hva blir det neste?



NARVIK 1940

Bjørn Bjørnsens bok om Narvik kommer til å skape høye bølger. Les bare hva DAGBLADET skrev i sin forhåndsomtale forleden: «I ettertid har vi diskutert det som skjedde i 1940 ut fra Quisling og sånt småpludder. Men ingen skal komme og fortelle meg at det var en norsk major som fikk Tyskland til å gå inn i Norge. Okkupasjonen var et resultat av et bevisst alliert stormaktspill, der Churchills taktikk var å forflytte verdenskrigen til norsk jord.»

POLITIETS STREIKERETT

Politiet mistet sin streikerett i 1958, men vil nå ha den tilbake. Leif Hagewicks etterfølger i Politiforbundet — Leif Lilås — har varslet om kamp for at politiet skal få igjen streikevåpenet. Vi har forståelse for mange av politiets problemer, men kan ikke se det som forsvarlig at streikeretten gjeninnføres. I land hvor politiet har streikerett og har brukt denne, har det ført til totalt kaos.



SKANCKESAKEN

Etter våre artikler om dødsdommen over professor Ragnar S. Skancke tidligere i år, har vi notert en meget stor interesse for denne saken. Vi har derfor satt igang arbeid med å få trykt opp et nytt opplag av cand. jur. Alexan-

der Langes skrift «Dødsdommen over kommisarisk statsråd, professor Ragnar Sigvald Skancke».

Skanckes egen utredning om saken vil også bli trykt som bilag. Skriftet trykkes med tanke på masseutbredelse og kommer til å koste ca. kr. 10,- for enkeltksemplarer.

Skriftet ventes å foreligge i slutten av desember 1980 eller i begynnelsen av januar neste år.



FORHÅNDSLAGRING

Det er stor uenighet innen Arbeiderpartiet om man skal gå inn for forhåndslagring av tungt militært materiell i Norge. Forsvarsminister Thorvald Stoltenberg har uttalt at tyngre materiell må lagres hvis vi ønsker alliert støtte i en krigssituasjon. Sterke krefter in-

nen Arbeiderpartiet har imidlertid igjen falt tilbake på det brukne geværs linje.

Det kan være delte meninger om NATO-medlemskapet, men skal vi først være med i et forsvarssamarbeid må vi yte vår del. Blir det ikke noe av forhåndslagringen, kan vi se fram til mellomkrigstilstander og finlandisering.



POLEN

Streikeaksjonene i Polen ga de polske arbeidere langt større frihet til å organisere sine fagforeninger. Det må regnes som sannsynlig at «frihetsbasillen» sprer seg til også andre øst-europeiske land, og det skal bli interessant å se hvordan Sovjet vil takle dette problemet. Mange har undret seg over at Sovjet ikke grep inn i Polen. Vi tror at lederne i Kreml her gjorde en meget nyttig strategisk beslutning. Ved å vise Vesten sitt «blide» ansikt, unngikk man opprustning og kald krig. Nå slumrer de vestlige land fortsatt i sin Tornerose-søvn, overbevist om at Ivan er bedre enn sitt rykte.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Utgiver: Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Ansvarlig redaktør: Kåre Haugerud

POSTADRESSE: BOKS 7151 - HOMANSBYEN, OSLO 3

Abonnementspris: kr. 40,- pr. år, kr. 20,- pr. halvår
Utenfor Skandinavia: kr. 50,- pr. år, kr. 25,- pr. halvår.

BRUK POSTGIROKONTO NR. 5 16 45 04

En løgn er død

I et intervju med Aftenposten (27/9 mrg.) sier forlagssjef Øistein P a r m a n n i forbindelse med utgivelsen av Maria Quislings bok:

«Det er vel ikke noen moderne historiker som lenger tror at han (Quisling) like før 9. april dro til Tyskland og inviterte Hitler til Norge og røbet militære hemmeligheter.»

Dette er en hard dom over Erik Solems lagmanns«rett» som akkurat for 35 år siden i disse dager fant nettopp dette «bevist» og bl.a. av den grunn avsa dødsdom over Quisling.

Enda en løgn er død, og denne gang en av de sentrale usannheter som er blitt brukt til å tilsmusse Quisling og oss andre NS-folk.

Får ikke «retts»-oppgjørtes koryféer etterhvert en stadig sterkere følelse av at grunnen svikter under dem?

DYNAMISK

I to artikler i Aftenposten skildrer Sverre Hartmann Winston Churchills mange planer om å gjøre Norge til krigsskueplass. Svært mye av dette er vel kjent fra før, men det er likevel nyttig igjen å bli gjort oppmerksom på hvor kynisk og hensynsløs denne britenes statsminister og øverste leder av krigsinnsatsen egentlig var. Det mest interessante ved artiklene er likevel overskriften. Den lyder: «DEN DYNAMISKE CHURCHILL».

Når Churchill planla angrep på Norge og gjorde alt for å bringe oss inn i krigen, var han altså «dynamisk». Vi mener å huske at det er blitt brukt ganske andre ord om Hitler og hans planlegging og gjennomføring av det norske felttog. Men så er det selvfølgelig forskjell på folk.

En klassisk forvrengning

Hvordan kan man med en enkelt setning fullstendig forvrengte en hel historisk epoke? Et klassisk eksempel på det finner man i Aftenposten, der Berit Nøkleby skriver en artikkel om situasjonen i Norge rundt 25. september 1940. Om de norske ministres meget store innsats gjennom det meste av okkupasjonen heter det at

«tyskerne — ved Reichskommissar — hadde den virkelige makt, mens de norske stråmenn — de kommisariske statsråder, senere med Quisling i spissen — ga råd og hjelp.»

Uthevelsene er våre.

Det er riktig nok at Reichskommissar gjorde alt han kunne for å hindre NS' norske politikk, men ikke var disse statsråder «stråmenn» og ikke ga de «råd og hjelp» for å fremme tyskernes sak, slik Berit Nøkleby prøver å gi inntrykk av. Det stikk motsatte var tilfelle. De norske ministre som utallige andre NS-folk gjorde hver på sin plass sitt ytterste for å ta vare på n o r s k e interesser, for å berge det norske folk mest mulig uskadd gjennom krigens påkjenninger.

Så langt fra å være «stråmenn» var de tyskerne en konstant torn i kjødet. Det vet enhver som i dag uheldig betrakter historien, men altså stadig ikke denne Aftenpostens medarbeider.

En annen sak

— Quisling ble antagelig skutt på feile premisser, iallfall, men det er en annen sak.

(Bjørn Bjørnsen i AFTENPOSTEN 13. aug. 1980)

Ingen hetsbølge etter fjernsynsserien om Nasjonal Samling og dets intensjoner

«Jeg er blitt forsiktig med å bruke begrepet landssviker etter at jeg har fått litt innsyn i motiver og påvirkningsfaktorer som førte til at såpass mange sluttet seg til Quislings bevegelse. Jeg ønsker rett og slett å kalle dem NS-folk. Et gammelt NS-medlem sa til meg under dette arbeidet at man vanligvis tenker på Henry Rinnan og terroristene, når det snakkes om Nasjonal Samling, men det er få som tenker på alle oss som virkelig mente at dette var bra for Norge.»

Dette sier Haagen Ringnes til «Nationen»s medarbeider, i en samtale omkring forberedelsene til fjernsynsserien om Nasjonal Samling og dets intensjoner.

Foreløpig er planene å lage tre programmer, som tar for seg de ulike fasene i Nasjonal Samlings historie.

— Vi er ikke interessert i å henge ut noen eller å få i gang en stemningsbølge mot Nasjonal Samling en gang til. Vi vil prøve

å få avdekket et stykke Norges-historie som til tross for mange forsøk, fremdeles er uklart fremstilt. Vi må gjøre det nå, fordi det er nå de personene fremdeles lever, som kan hjelpe til med å få en dypere innfallsvinkel til dette stoffet, sier Haagen Ringnes.

«Folk og Land» har snakket med en rekke kvinner og menn som, i forbindelse med fjernsynsserien, er intervjuet. De fester alle lit til Haagen Ringnes' løfter om at programmet ikke vil bli befengt med tekniske triks, — og de fremhever at intervjuene har vært redelige i form og innhold.

For noen uker siden var fjernsynets fotografer på besøk i INO's bibliotek, for opptak av samlingene.

Sammen med Haagen Ringnes er det Jan Størseth og Hanne Hoel som er ansvarlig for programserien.

Stor interesse for okkupasjonstiden i historielagene

Bladet «Samhold/Velgeren» i Gjøvik skriver at mange steder i landet arbeides det med okkupasjonstidens historie.

«Det samles stoff særlig fra muntlige kilder, og det skrives også om emnet. Dette stoffet har lenge vært brennbart, men tidsrommet har nå kommet såpass på avstand at det kan behandles noenlunde objektivt med rimelig hensynstagen til begge sider.

Når arbeidet med okkupasjonstidens historie nå tas opp mange steder, er det ikke minst fordi mange av dem som spilte en mer eller mindre viktig rolle under krigen, etter hvert faller fra, og hva de kan fortelle muntlig eller skrive ned, er spesielt viktig på bakgrunn av at skriftlige kilder fra denne tiden er meget magre» skriver avisen.

Gjøvik Historielag er en av de organisasjoner som vil gjøre noe med okkupasjonstidens historie, og tar nå emnet opp med medlemmene.

Positive presseomtaler gir godt salg av Melsom's bok

INO's serie om den norske okkupasjonshistorie, ført i penen av redaktør Odd Melsom, er i ferd med å bli også en salgsuksess. Den lille, frivillige konstab på Enerhaugen har hendene fulle med å ekspedere bestillingene som strømmer inn, og særlig hektisk er det blitt etter at pressen ofrer stor spalteplass på anmeldelsene av serien. Stort sett er disse positive, og selv DAGBLADETs helsides omtale av bøkene overrasket oss med en redelig og objektiv bedømmelse.

I SANDEFJORD BLAD var det årets forfatternavn, Tore Dyrhaug, som anmeldte den nyeste bok i INO-serien: «Fra Kirke- og Kulturkampen under okkupasjonen». Han skrev:

«For fem år siden ga Odd Melsom ut boken «På nasjonal Uriaspost» som var en bred oversikt over hvordan man i Nasjonal Samling så på sentrale deler av vår felles historie under okkupasjonen. Selv om utgangspunktet — selvagt — var et forsøk på korreksjon av tradisjonell oppfatning og vurdering av krigens norske forhold, vakte den liten oppsikt. Avisenes anmeldelser var få — Sandefjords Blad var et hederlig unntak — og NS'-folks syn ble nok en gang forbigått i nesten total taushet.

Foreliggende bok tar for seg et snevrere aspekt av okkupasjonshistorien. Odd Melsom tar sitt utgangspunkt i NS' program der det het at «kristendommens

grunnverdier vernes» og at «presse, teater, kringkasting og film og andre kulturformidlere skal fremme nasjonens interesser. Samfunnsfiendtlig propaganda og utbredelse av klassehat forbys.» Melsom bruker betegnelsen «nasjonal-romantisk» for å karakterisere NS' kultursyn, og mye tyder på at det var korrekt. Ser man på det kulturliv som tross alt eksisterte under okkupasjonen av offisiell karakter er det nettopp det norske, det nasjonale, tråden tilbake til bygdeverdier og norrøndom som dominerte. Det er derfor lett å forstå at mange NS-medlemmer følte etterkrigstidens dom om at de kollektivt var landssvikere som et dypt urettferdig kjennemerke.

Det ble NS' skjebne at partiet fikk sin blomstring i en krig der tyskerne var våre okkuperter. Mange setter fortsatt likhetstegn mellom NS og tyskerne og glemmer de mange motsetninger som fantes bak den glatte overflaten. Men NS måtte avfinne seg med tyskerne og også ønske deres seier fordi partiets makt

direkte var avledet av tyskernes.

Odd Melsom tar i noen detalj for seg kirke- og lærerstriden slik de ble vurdert fra NS' side. Biskop Berggrav spiller en sentral rolle i fremstillingen, og det er fristende å ha forståelse for Melsoms syn at Berggrav vel så mye optrådte som politiker enn som kirkelig hyrde. Det er også vanskelig å komme utenom at NS spilte en forbausende sterk rolle i norsk skole. Etter 1945 ble over 7 prosent av landets lærere tiltalt for direkte medlemskap i NS, og over 5000 var medlem av det meget omstridte Norges Lærersamband.

Det må selvsagt heller ikke stikkes under stol at NS hadde tilslutning fra en rekke fremtredende representanter innen ulike grener av norsk kulturliv, navn som enten er helt rehabilitert eller skjøvet ut i total glemsel.

Melsoms bok er et partsinnlegg, han er selv klar over det. Bokens styrke er dette annet syn fra en lenge kneblet minoritet, bokens svakhet at den ikke er

(Forts. side 6)

Plassér dine forsikringer gjennom

Bergs Assurance

autorisert konsulentfirma

Startingsgt. 18, Oslo 1 — Telefon 41 37 30 linje 56.

TRYGGHET

OG

SIKKERHET

Bør Bresjnev overlate samene en stat i Sovjet?

Av J. SORTLAND

Fra Fremskrittspartiets avis, «Fremskritt», (7/5) sakser vi denne artikkel, som burde interessere våre lesere:

Mange gode argumenter kan føres i marken både for og mot utbyggingen av vassdrag for produksjon av elektrisk kraft. Det er ikke det det står i. Men i forbindelse med den planlagte bygging av en demning og kraftstasjon i Alta-elven har endel samiske aktivister utnyttet den uenighet som er oppstått omkring prosjektet, til å komme med en hel rekke — mildt sagt tvilsomme — for ikke å si freidige påstander og antakelser. At de røde marxister stiller seg på sameaktivistenes side og hisser dem opp og skyver dem foran seg for å fiske i rørt vann og få til så mye bråk som mulig, samtidig som de hykler bekymring og sorg over inngrep i naturen, er vel ikke annet å vente.

På fjernsynsskjermen og i aviser ble det vist frem kart som skule bevis at «urbefolkningens» Sameland egentlig strekker seg fra Nordkapp og til syd for Dovre, med unntak muligens for Værøy og Røst. Dessuten halve Sverige, mesteparten av Finland og videre langt inn i Russland. Det var ikke småtterier de gjorde krav på.

Og de aller fleste politikere og avisskribenter jatter med og fly-

ter over av rørelse og sentimentalitet over de «stakkars undertrykte samene» og den «urett» som er begått mot dem. Mange er nok skremt og redde for å bli tiltalt etter rasediskrimineringsparagrafen hvis de åpner munnen om samene. Dette utnytter sameaktivistene og de røde, og kjører hardt ut med allslags løse beskyldninger og påstander, uten å risikere noen særlig motsigelse. De forlanger å få opprettet en egen samestat, eller iallfall indre selvstyre, de påstår at deres «enestående og verdifulle kultur» og livsgrunnlag blir ødelagt av demningen i Alta. De har funnet ut at samene er urbefolkningen i Norge som etterhvert er blitt fortrent av nordmenn og fratatt deres rettmessige land, at nordmennene ikke har gitt dem nok bøker på samisk språk osv. Må det være tillatt å minne om at de ikke har hatt et skriftspråk noengang, før norske forskere etter nøysommelig granskning og studier fikk skapt et til dem.

Hva angår deres påstand om at de er urbefolkningen i Norge og i Norden så finns det ikke dekning for noe slikt i historisk og arkeologisk materiale. I f.eks. J. W. Cappelens Forlags nye 15 binds Norges Historie, som inneholder de siste forskningsresultater på området, heter det i første bind, side 118, under kapitlet «Hvordan så menneskene

ut i steinalderen»:

«Fra yngre steinalder kjenner vi mange skjeletter som på grunn av spesielle jordbunnsforhold er bevart helt fram til idag. De kjennes fra alle landsdeler, og en har således muligheter til å sammenligne.

Mange skjeletter stammer fra boplasser som for eksempel Gressbakken og Advik i Sør-Varanger og Grønehelleren i Sogn. Andre kommer fra graver.

Hvordan så disse menneskene ut? Det later ikke til å ha vært store forskjeller mellom de enkelte individer. Alle synes å ha tilhørt den nordiske typen, og som på samme måte som Bleivikmannen synes de ikke å skille seg markert ut fra mennesker som lever i Norge i dag.

De nord-norske skjelettene viser ingen trekk som en vil kalle typisk for nåtidens samiske befolkning. Det passer forsåvidt godt med teorien om at de første innvandrerne til landet kom fra Danmark og Sverige til Sør-Norge og at bosettingen deretter spredte seg nordover langs kysten til Varangerområdet.

Danske og svenske skjeletter fra yngre steinalder er i hovedtrekkene lik de norske. Det ser derfor ut til at denne befolkningstype har holdt til i hele Skandinavia.» Sitat slutt.

I følge dette synes det ikke å være noe belegg for å hevde at

samene er urbefolkningen hverken i Finnmark eller andre steder i Skandinavia. Ekte samer har jo som kjent en god del typiske mongolske trekk, og det mest sannsynlige er vel at de på et senere tidspunkt er kommet østfra, fra Sibir, over den tynt befolkede russiske tundra og taiga med sine reinhjorder, og at de er i slekt med de sibirske og mongolske samojedene. Derav kanskje navnet same. De såkalte nordiske eller germanske folkestammene kom fra syd, fra Tyskland og Danmark og Sverige og tok landene i besittelse etterhvert som isen smeltet og trakk seg tilbake etter den siste istiden for ca. 15—20 000 år siden. Disse folkestammer kunne følgelig og nødvendigvis ikke ta noe land fra en samisk «urbefolkning» av den gode grunn at det ikke fantes liv i det isødet som lå som en tykk kappe over land og hav, fra nordpolen og til et godt stykke ned i Nord-Tyskland. Hvis dette er riktig — og mye taler for det — så skulle samenes egentlige hjemland befinne seg ganske langt østover et sted og det ville være rimeligere om sameaktivistene henvendte seg til kamerat Bresjnev i Kreml med forespørsel om å få opprettet en egen stat der borte, enn å forlange å få gjøre det her i Norge.

J. Sortland

«Plastbrød-giganter» overtar det lille bakeri på hjørnet

De store industrikjeder er i ferd med å overta våre siste privateide bakeribedrifter. Snart blir det helt slutt på duften av ferske brødvarer fra den lille bakeren på hjørnet, og vi må til supermarkedenes frysedisker for å finne frem til gigantkjedenes «plastbrød».

Det lille antall bakere som fortsatt setter sin ære i å levere håndverksbrød, etter tradisjonens strenge krav, blir idag utsatt for et stadig større press fra de mektige kapitalorganisasjoner.

For å følge med i konkurranse har nærmere 80% av de små bakeribedrifter måttet bryte statens lover og forordninger, ved å starte arbeidsdagen klokken 4 om morgenen. Dette har medført større bøter der forholdet er oppdaget, da det er strengt forbudt å begynne arbeidet før klokken 6.

Nå nytter heller ikke denne utveg for å kunne holde «hodet over vannet». Industrikjedene er nemlig gått til en priskrig, som vil kvele den siste småbaker. Krigen er skyld i ny flukt fra faget, og er også årsak i at det på grunn av den store produksjon kastes mye brød. Det nevnes et tall på 15 000 brød om dagen. En baker på Vestlandet forteller til «Folk og Land» at også kooperative bedrifter har kastet seg inn i priskrigen, og dermed virker for at det bare skal være noen få giganter som skal dominere markedet. NKL var forøvrig først på pletten med å overføre sine små stedsbakerier til ren industri, gjennom Goman-kjeden som er landets største bakerikjede. Det omsettes Goman-brød i S-lag for over 100 millioner kroner.

Det er naturlig at bakeren på hjørnet ikke kan selge kneippbrød til kr. 1,80, slik mange supermarked gjør. På den annen side er mange bakere skuffet over husmødre som så totalt har mistet smaksevnen, og som istedet for det gamle håndverksbrød, nå foretrekker maskinlagde «plastbrød» som aldri har vært i nærheten av bakerimesterens melete hender.

De er også skuffet over at så få reagerer over utslettelsen av denne håndverksnæring som hadde sterke tradisjoner i vårt land.

Averter i «Folk og Land»

Kommandørkaptein T. K. Olafsen:

«Har vi lært noe, før neste korsvei?»

Historien om de norske flyktninger i Sverige under siste verdenskrig gir mange triste avsløringer.

Pressen har fortalt oss lite om tragediene som utspilte seg i flere leirer der borte, om mistenkeliggjørelsen og angiversystemet som ble satt i verk, om selvmordene blant flyktningene og intrigene innen flyktningeadministrasjonen. Årsakene til fortelsen kan skyldes at pressefolk som spaserte over grensen til Sverige den gang, straks kom i kameratstilling til de høyere norske sjefer, og ble pådyttet gode stillinger på de utallige norske kontorer som ble opprettet.

Noen direkte forbindelse med den vanlige flyktning hadde de derfor ikke. Direkte ille er det likevel at de samme pressemenn nekter å gjøre kjent bøker som tegner et svart bilde av flyktningetiden i Sverige, selv om bøkene er skrevet av folk som sto sentralt i hendelsene.

En bok av Nils Ørvik: «Norsk militær i Sverige 1943—45», kom ut på Ernst G. Mortensens forlag i 1951. Bare et fåtall norske aviser anmeldte den. En av dem var Tønsberg Blad, som lot kommandørkaptein T. K. Olaf-

sen slippe til med en omtale.

Han skrev:

Nils Ørvik: Norsk militær i Sverige 1943—45. — Ernst G. Mortensens Forlag.

Da krigen tok til i Norge, søkte mange seg over grensen til Sverige — noen for å slåss, noen fordi de måtte, og så noen, der gikk over for å få det litt bedre og romsligere enn hjemme. Spesielt de siste ble svært skuffet, da de kom frem, fordi svenskerne helt usentimentalt puttet dem bort i skogsarbeide på tildels nokså bortgjemte steder. Flyktningstrømmen øket stadig og var ved sommeren 1942 oppe i ca. 10 000. Fremsynte menn forstod at noe måtte gjøres for alle disse menneskene, som ble bitrere og bitrere, og mange av dem var heller ikke mors beste barn. Og det er dette arbeide, forfatteren har satt seg som mål å skildre. Han er meget detaljert, så en får et grundig innblikk både i arbeidet og i de vanskeligheter, en kom opp i. Det gjaldt jo bl.a. å anlegge øvelsene slik, at en ikke kom så altfor langt over streken av nøytralitetsreglene. I

1944 satte det inn en svær bølge av mistenkeliggjørelse og ond-sinnede rykter om de nu opprettendes polititropper. Dette skyldtes vel for en god del noen fra Norge utsendte provokatører, men da nordmenn som bekjent har svært lett for å klage, så lå nok adskillig av kritikkens opphav hos de landflyktige selv. Flyktningekontoret og de mere militære myndigheter arbeidet ikke så bra sammen. Da de sistnevnte innkalte folk den 12. april 1944 til øvelse, oppfordret flyktningekontoret de samme menneskene til å bli i den svenske industri. Nu, det var ikke av vranghet fra noe hold, men ubekjentskap med hva den annen part gjorde.

Men så kom frigjøringen og polititroppene rykket over grensen. Nu skulle de stå sin prøve. Men hva skjer? Jeg siterer forfatteren ordrett: «Sommeren 1945 er jo forlengst gått over i historien som «Orgingernes» glansperiode, da praktisk talt alle tapre menn, med og uten uniform, følte seg forpliktet til personlig å beslaglegge sin del av byttet og dekke sine private krigsomkostninger, beregnet etter eget skjønn.» Hele togladnin-

ger med mat og utstyrsgjenstander, som Sverige sendte til fordeling, forsvant sporløst. Biler som kjørte ut fra Østbanestasjonen, tok en tur ned i en sidegate og tippet av en kolli eller to. Til slutt truet svenskene med å stoppe all forsendelse, da antallet av vogner på skinnene på Østbanen var oppe i 250, hvis ikke losningen kom igang og vognene sendt tilbake igjen. Meget ble jo på denne måte ødelagt. Forfatteren sier så: «Enhver som hadde aldri så lite med det militære å gjøre i den tiden vil jo huske at oppløsningstendensene, ansvarsheten og griskheten var å finne innen nær sagt alle avdelinger og våpenarter, såvel hos dem, der kom utenfra som hos hjemmestyrkene.» Og så: «Mange av avdelingene var dårlig trenet og disiplinerte. Der var liten fasthet i hele oppbygningen og ofte bare tilfeldigheter ved ansettelse. Ja, det var et trist resultat av to års politiutdannelse i Sverige og over 4 års utdannelse i Skottland. Boken rører ved ømme punkter. Men det er riktig nok, så vi kanskje kan lære en del før neste korsvei.

T. K. Olafsen

Der vil dere finne sannheten

Kjære Folk og Land!

Mens jeg sitter her oppe nok-så ensom på Hadeland og leser i forskjellige NS-skrifter, dukker det atter opp igjen det lille hefte av Sundra Sand, som kom ut for noen år siden ved navn: «Hva var Kristen Samling?» Det betyr meg like meget som det gjorde første gang jeg leste det, ikke minst det som står om Quisling's siste hilsen til sine venner, så jeg får lyst til å sitere det igjen, og få det inn i Folk og Land. Det lyder slik: «Oppfør dere slik at hele det norske folk må bli glad i dere. Les Johannes evangelium, særlig fra det 14. til det 17. kapittel, for der vil dere finne sannheten, arbeid for Guds rike». Ofte har jeg trodd at Quisling sa dette som en spesiell hilsen til alle de unge i Nasjonal Samling som hadde gjort sin innsats for fedrelandet i Hirden, i Arbeidstjenesten og som frontkjemper, fordi han visste hvor sterkt de var knyttet til ham, og at tomhet og håpløshet kanskje ville falle over dem når han var borte, og så henviste han dem til en langt større fører som de kunne støtte seg til, nemlig den Herre Jesus Kristus, Guds sønn og verdens Frelser. Hans siste ord før skuddene falt på Akershus var jo også: «Fader, i dine hender overgir jeg min ånd». Og dette stemmer jo helt også med den viktige programpost vi hadde i Nasjonal Samling's program, som ble nedskrevet i 1933, og som sto der fast helt ut til 1945, da vårt parti ble forbudt, men som står der i vår hukommelse og i våre hjerter for alltid. La dette være en liten søndagshilsen fra meg av de eldre NS-veteranene som har holdt trofast ved i alle år.

Heil og Sæl
fra Laila Iversen, Hadeland

Da gråt Hambro

Jeg sender vedlagt et utklipp fra Bergens Tidende, da det muligens kan ha interesse for Instituttet. Som De vil se, stemmer de «opplysninger» som her blir gitt, dårlig med det som Instituttet har kommet fram til.

Hvis det er riktig at Hambro «gjentok seg så godt at han gråt» i NRK 1945, så kan man jo begynne å undres på om det muligens var visse andre ikke-formulerte fakta som frembrakte lysten til å gråte.

G. H. Lurøy

«Bergens Tidende skriver:
«I 1945 leste stortingspresident C. J. Hambro inn på lyd-bånd den såkalte «Elverums-fullmakten» som han hadde formulert 9. april 1940 og som Stortinget vedtok i et ekstraordi-

nært møte på Elverum. Det var denne fullmakten fra Stortinget som dannet grunnlaget for regjeringen Nygaardsvolds arbeid i eksil i London i krigsårene.

— Opptaket i 1945 ble gjort i NRK, og Hambro gjentok seg så godt at han begynte å gråte.

SVAR: Vi gjentar: Den såkalte Elverum-fullmakt av 9. april 1940 ble ikke vedtatt av Stortinget. Fullmakter som ble foreslått av stortingspresident C. J. Hambro ble overhodet ikke satt under votering. Stortinget ble hevet før det var stemt over forslaget.

På den annen side, opplyser professor Frede Castberg i sin bok, JURIDISKE STRIDSMÅL I NORGES POLITISKE HISTORIE, (Universitetsforlaget) må det påpekes at det ikke forekom noen opposisjon mot forslaget. Høyesterett kom derfor, 6. august 1945, fram til at man likevel måtte betrakte Elverum-fullmakten som vedtatt.

Jeg er uenig i dette, sier Castberg — og tilføyer: Men jeg anser ikke dette for å være vesentlig. Det forelå nemlig en nødsituasjon, som i henhold til Grunnloven gir ekstraordinær lovgivningsmyndighet for Kongen i statsråd. Dette var fullt tilstrekkelig, hevder Castberg, som imidlertid legger til London-regjeringen — etter hans syn — gikk for langt når det gjaldt å utferdige provisoriske anordninger.

Castberg tar spesielt for seg landssvikanordningen av 15. desember 1944, som først ble kunngjort lenge etter at den var vedtatt og som gav seg selv tilbakevirkende kraft for hele krigstiden. Man må imidlertid være klar over, skriver Castberg, at Høyesterett ikke har anvendt de straffebestemmelser det her gjelder, uten i slike tilfelle hvor domstolen har ment at anvendelsen av landssvikanordningen førte til en mildere behandling av landssvikeren enn den som ville ramme ham etter den gamle forræderparagraf i straffeloven. På denne måten har Høyesterett alltid hatt for øye å respektere Grunnlovens paragraf 97, som forbyr å gi nye lover tilbakevirkende kraft, til skade for gjerningsmannen.

Ellers bemerker professor Frede Castberg at rettsoppgjør etter en seierrik krig alltid vil bli seierherrens justis. Hvis utfallet av krigen var blitt et annet, ville

Kortslutning eller hva? Et svar til skipsreder Klaveness

K. Klaveness (i nr. 7-8) synes «Folk og Land»s synsmåter vitner om «massiv dumhet», «blindhet», «en kortslutning», «et sett skylapper», «ensporet fanatisme», ja, bladet og dets skribenter er kort sagt «latterlige»! — En ganske pen bukett språkblomster på en gang!

I et PS. utfordrer han redaksjonen eller en «sjefsideo-log» til å imøtegå hans innlegg. Nå tilhører jeg, som kjent, ingen av de nevnte kategorier. Jeg er bare en ganske alminnelig gammel kårkall fra en ganske alminnelig nordlandsgard, og kanskje er jeg både dum, blind og alt det andre. Likevel fikk jeg nå det innfall å plukke litt i Klaveness' frodige blomsterbed.

Først er det da dette med motforestillinger. Kjære Dem, Klaveness, vi har da vært tvangsforet med motforestillinger i samfulle 35 år! Hverken for oss eller for «kollegene på venstresiden» eksisterer det noen som helst fare for ensretting. Det er tvert i mot dere, forsvarerne av det fallerte kapitalistiske «demokrati», som over alt og på alle måter avviser våre motforestillinger.

Men ble vi da ikke vekket fra vår «trance» ved etterkrigstidens «avsløringer»? Her kan jeg bare svare for meg sjøl: Jeg har aldri befunnet meg i noen trance! Hvis det er riktig å si at jeg «var nazist» i tidsrommet 1941-45 (det vet jeg faktisk ikke!), så har jeg vært det uavbrutt i ca. 50 år og er det den dag i dag.

Om «avsløringene» da, hva med dem? Jo, både jeg og mange andre med, er svært interessert i å få vite den hele og fulle sannhet om det som foregikk i Tyskland og tyskokkupert land i krigsåra. Men nettopp på dette interessante område synes jeg bladet vårt har vært mer forsiktig enn strengt tatt nødvendig. En kunne jo ha ventet at bladet, f.eks. i tilknytning til fjernsynsserien «Holocaust», hadde bragt en utførlig omtale av professor Butz', Richard Harwood's, Paul

det så visst ikke blitt noe rettsoppgjør som det vi kjenner fra Norge etter 1945, sier professoren.

Rassinier's og David Irving's bøker. En mann som herr Klaveness har naturligvis forlenget satt seg inn i disse forfatteres arbeider —, han er jo hverken «dum», «blind» eller «ensporet», — men for oss vanlige, lite språkmektige lesere ville en slik omtale vært sær verdifull. Vi er nemlig ikke så dumme at vi ikke bøyer oss for åpenbare fakta, når slike foreligger. De «fakta» som Klaveness sannsynligvis sikter til, er imidlertid i høyeste grad omtvistet. Å gå nærmere inn på dette, vil føre for langt, det får være nok å henvise til de ovenfor nevnte franske, amerikanske og engelske forfattere.

Men Klaveness bruker ikke bare forholdsvis ufarlige språkblomster i sitt ubeherskede utfall mot «Folk og Land», han kommer også med direkte trusler: «Da skyter vil!» «Den dagen... kommer vi til å handle».

Nå er det vel ikke så helt klart, hverken hva for «vi» som har tenkt å skyte på oss, eller hva slags omstendigheter som kan få dette «vi» til å «handle». Henvisningen til årstallet 1933 kan imidlertid gi oss et holdepunkt. Det var jo, som kjent, året for Hitlers maktovertagelse i Tyskland. Vi skulle da kunne dra den slutning: Hvis det her i Norge skulle oppstå en nasjonal og sosial bevegelse, som i likhet med Det nasjonalsosialistiske tyske arbeiderparti vinner tilslutning og støtte hos et solid flertall i folket, så vil Klaveness og hans «vi» «handle» ved å anvende skytevåpen mot dette flertall og dets tillitsmenn.

Men dette må da vel være en total «demokratisk» kortslutning? Eller hva? Trygve Engen

Dominerer husmannsånden Norge?

Det er en meget viktig sak som i aller høyeste grad har forbauset meg gjennom et langt liv, — og det er teksten i Den norske Grunnlov.

Siden første utkastet til NORGES GRUNNLOV ble utformet

på dansk i 1814 og fram til i dag er den danske teksten fortsatt beholdt. En må virkelig spørre seg selv, — hvorfor?

Nordmenn må sikkert være det eneste selvstendige og uavhengige land i verden som skriver sin Grunnlov på et fremmed språk. På dette området hersker fortsatt den kjente husmannsånden fra den tid vårt land var en koloni under Danmark. At landets viktigste lov; NORGES GRUNNLOV fortsatt skrives på dansk, er etter min og mange andre nordmenns mening en skam for en nasjon som anser seg å være et fritt og selvstendig, og uavhengig norsk kongerike.

Det får så være at det norske folk ikke kan bli enige om hvilket målføre landets innbyggere skal bruke som sitt norske skriftmål, men at NORGES GRUNNLOV skrives på NORSK må være en selvfølge i en suveren stat. Dansketidens dominerende rolle må nå forlengst være fordi her i Norge, likeså det danske embetsmannssvelde og danskekongens enevoldsmakt. Det er på tide at nordmenn tenker og skriver NORSK.

Det er dessverre ikke bare NORGES GRUNNLOV, men også i lovverket NORGES LOVER er den danske teksten beholdt. Det gjelder her i dette lovverket norske lover som fortsatt er i dansk tekst — snart 160 år etter at NORGE opphørte å være en dansk koloni. Men hele denne skandaløse saken skyldes sikkert at danske embetsmenn fortsatt beholdt sine stillinger her i Norge etter 1814, og styrte landet som om det fremdeles var en dansk koloni. Vi har mange beviser på det.

Kan det tenkes at det innen vårt nåværende styre og stell ennå finnes descendenter som stadig tenker og handler dansk, og i så fall hvor lenge skal dette vare. Eller kan det gis en annen forklaring på dette danske fenomen?

Nordmenn er sikkert et tålmodig folk, men ennå kanskje lite nasjonalbevisste. Nisselue-mentaliteten og husmannsånden har altfor lenge fått dominere samfunnsforholdene her i Norge.

Det norske folk må få en ny innstilling til disse viktige spørsmål, slik at våre lover blir skrevet på NORSK. Våre ansvarlige politikere må nå slutte med å være bare internasjonale, og heller tenke NORSK. Det er nemlig disse som bestemmer hvilket språk vi skal bruke spesielt i offentlige dokumenter. NORGE FOR NORDMENN!

«JACCUSE»

GI DETTE NUMMER VIDERE

til en annen når du har lest det! Det er en god måte å fremme vår sak på, og den kan også skaffe oss nye abonnenter.

BOKTJENESTEN

Bøkene nedenfor kan bestilles gjennom Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO), postboks 924 - Sentrum, Oslo 1. Når betalingen følger bestillingen, skjer forsendelsen porto-fritt. I annet fall kommer porto og oppkravsgebyr i tillegg.

.... eks. Olaus Ulven: Lange skygger	kr. 20,-
.... » Trygve Engen: Jeg er ingen landssviker	» 20,-
.... » Håkon Meyer: Et annet syn	» 20,-
.... » Forbundet: § 104 Mere lys over rettsoppgjøret	» 10,-
.... » Astrid Berge: Hvem er du — dr. Paras?	» 30,-
.... » Justus Vericultur: Den norske kapitulasjon	» 10,-
.... » C.H.B. Benneche: Landssvikoppgjøret og meg	» 15,-
.... » Forbundet: Gi oss rettsstaten tilbake	» 5,-
.... » A. E. Hedem: Quo Vadis Norvegia	» 20,-
.... » Svein Halse: I forreste linje	» 40,-
.... » Frode Halle: Fra Finland til Kaukasus	» 40,-
.... » A. E. Hedem: Statsmaktenes revolusjonære forhold til Grunnloven	» 10,-
.... » Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller	» 15,-
.... » O. Hedalen: Er det begått en skammelig urett mot en hel del av våre gode landsmenn	» 5,-
.... » Inst. för Offentlig och Internationell Rätt: Den norska rättsuppgjørelsen	» 40,-
.... » Kai Normann: Laubærkransen	» 20,-
.... » Erik Haaest: Udyr — eller hvad?	» 15,-
.... » Berner Hansen: Mannen bak søylen (om professor Wilhelm Rasmussen)	» 78,-
.... » Adolf Hoel: Universitetet under okkupasjonen	» 45,-
.... » Erling Ueland: Kommnetar til Gjelsvik: Hjemmefronten	» 50,-
.... » Erling Ueland: Kommentar til Alex Johnsons: Berggrav	» 30,-
.... » Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	» 65,-
.... » Odd Melsom: Nasjonal Samling og fagorganisasjonen	» 80,-
.... » Gary Allen: Ingen tør kalde det sammensvergelse	» 48,-
.... » Sigurd Senje: Quislings gutt (om frontkjempere)	» 20,-
.... » Odd Melsom: Fra kirke- og kulturkampen under okkupasjonen	» 85,-
.... » Jens Bjørneboe: Under en hårdere himmel	» 35,-

NAVN:

ADRESSE:

Ved betaling benytt postgirokonto nr. 5 15 02 89 eller bankgirokonto nr. 8041.07.02871. Betalingen kan også sendes i frimerker.

NORD-EUROPAS BESTE UTVALG

25 forskjellige kassetter i vakre fargecovere.

GRATIS KATALOG FRA

M-S O, BOKS 45 - SLEMDAL

OSLO 3

Farlige kjærtegn

(forts. fra side 1)

Nettopp derfor er holdningen fra Det nasjonale folkeparti et dolkestikk mot oss alle.

Og en hån mot den mann som sto forrest i kampen: Vidkun Quisling.

Stridende 80-åring

FOLK OG LAND har mottatt en strøm av innlegg mot omtalte artikler i «Nasjonalisten». Av plassmangel kan vi bare ta inn ett av dem.

Red.

Sannheten om ...

(forts. fra side 1)

virkelige «harde» nazister, og i midten av 1944 ble vi klar over at han arbeidet som agent for det tyske Sicherheitspolizei. Han gjorde heller intet for å skjule dette, og kom i Brandbu vidt og bredt med «friske» uttalelser om hvordan de skulle «ta» gutta på skauen. Med sitt lokalkjennskap var han meget farlig for vårt arbeid. I en rapport, med mange opplysninger, foreslo Områdesjefen i Hadeland at Paul Staxrud burde likvideres. Det må ha vært vinteren 1944/45. Jeg forela saken for de norske myndigheter i London, slik som instruksen var. Det var jeg som utformet telegrammene om saken. Det trakk imidlertid ut med svaret, og da det tilslutt ble gitt grønt lys for likvidering, var det kommet så langt mot krigens slutt at vi ikke fant det nødvendig og riktig å sette likvideringen i verk.

Da kapitulasjonen kom, dro jo våre gutter ned fra skauen, mens Paul Staxrud dro opp på skauen. Han var naturligvis av de landssvikere som skulle arresteres. Milorg utførte en del arrestasjoner etter oppdrag fra politiet, særlig der hvor man regnet med at arrestanten kunne være bevæpnet. Man fikk vite at Paul Staxrud holdt til på en seter på Hadelandsåsen, og en patrulje på 4 ble sendt ut for å anholde ham. Det var et helt tilfeldig valgt lag.

Det var opplyst at Paul Staxrud var bevæpnet. Ved setra gikk lagføreren først, banket på døra, og holdt geværet (en US-carabin) klar i skuddstilling. Paul Staxrud åpnet døra, griper tak i geværpipen, men klarte ikke å få vristet geværet fra lagføreren. Men han fikk vridt geværpipen til side mot veggen, og sto selv innenfor i døråpningen. Da gikk skuddet av, og kulen gikk gjennom veggen og traff Staxrud i hjerteregionen. Han døde altså ved et vådeskudd som han selv var årsak til ved å sette seg til motverge på denne måten.

Saken kom opp for herredsrett i Brandbu, hvor partene og deres prosessfullmektiger uttalte seg, og hvor det ble ført en rekke vitner. Retten fant det bevist at hendelsesforløpet var slik som jeg har beskrevet, og avviste saken. Når det gjelder Michael Staxruds død ble det ikke engang gjort forsøk på å hevde at de innstevnede hadde hatt noe med det å gjøre.

Fordi spørsmålet om «likvidasjonsdommen» var reist, hadde vi som vitne innkalt tyskeren Erwin Morio, som på det tidspunkt satt som krigsfange på Akershus. Han var kriminalassistent og nestkommanderende ved avdeling 3 av Sicherheitspolizei, IV avsnitt (Fehmer). Da hans nærmeste overordnede også ledet en annen avdeling, var Morio den egentlige sjef for avd. 3, som hadde som oppgave å be-

kjempe Hjemmefrontens arbeid, spesielt Milorg. Morio hadde ansvaret for alle norske agenter i Oslo og deler av Østlandet.

Morio forklarte i retten at Paul Staxrud var en av hans agenter, og endog var «sjef for angiverne på strekningen fra Oslo til Dokka».

Utskrift av Rettsboken vil De formodentlig kunne få ved henvendelse til Sørenskriveren på Hadeland. Jeg husker ikke hvem som var Staxruds prosessfullmektig, men om De skulle ønske å kontakte ham, kan vår prosessfullmektig, h.r.advokat Ole Borge kanskje hjelpe Dem.

Det lyder høyst usannsynlig at noen skulle ønske å ta livet av Paul Staxrud fordi han angivelig kunne avsløre «gode» nordmenn. Iallfall ikke vi i Milorg. Vi ville tvert imot vært meget interessert i å få mer kjennskap til hans arbeid for det tyske Sicherheitspolizei.

Med hilsen
Oskar Hasselknippe

Positive ...

(forts. fra side 3)

enda mer konkret og litt skjemet av lange og generelle sitater fra datidens taler og artikler.

Interesserte har sikkert en del å hente hos Melsom. Tiden er forlenget inne til å komme opp av skyttergravene.

Tore Dyrhaug»

GRATIS HYBEL

Hybel gratis til leie for dame som vil stelle middag for 55 år gammel ingeniør. Bor 3 1/2 mil fra Oslo ved jernbanestasjon.

Bill. mrk. «NYTT HUS»

JEG ØNSKER Å KJØPE:

Bøkene «DØMMER IKKE» og «FORAT I IKKE SKAL DØMMES», begge skrevet av Major Langeland, pluss boken «LANDSSVIK» av Jon Skeie.

Jeg er videre interessert i å kjøpe stemplede og ustemplede frimerker fra krigstiden.

Bill. mrk. «Stud. Jur.»

ER DET HÅP?

Ungt par søker to til tre roms leilighet, sentralt Oslo. Leie eller kjøp.

Bill. mrk. «Ordensfolk»

MÅNEDENS «PERNILLE»:

Jeg trodde jeg hadde barnesykkdommen bak meg. «Gullet» fikk kusma, og så fikk jeg kusma. Det har forresten også sine fordeler å havne i sengen. En får tid til å tenke på annet enn å få endene til å møtes. Og «Gullet» var fantastisk. Hun var selv godt på bedringens vei da jeg måtte kripe til køys. Hun glemte fullstendig at hun er midt i den verste protestalderen og lot alle hensyn til den vike for en sengeliggende mor. Så den oppvoksende slekt er neppe verre enn den vi representerte på de forskjellige stadier av vår utvikling. Men forskjellen er vel den at vi ikke fikk puter sydd under armene og ble betraktet som det nest

viktigste i verden etter politikerne. I et intervju «NÅ» bragte med Tore Stubberud benyttet han uttrykket «den positive mafia». Enn om nå denne mafiaen, som allerede forbereder sine nye fire år på stortinget mer enn et år før neste valg, for en gangs skyld gjorde noe fornuftig. Mafiaen kunne f.eks. overta Riksteatret nå i høst, eller til våren (skuespillerne kunne jo få permisjon med full lønn bokført under posten «statsstøtte til partiene» så lenge politikerne sto på scenen), og på dette vis underholde oss, som jo må stemme på dem, med annet enn abortsaken, alkoholmeldingen og finjusteringer av progresjonen.

Jeg har repertoaret klart:

Første forestilling måtte bli «Orfeus i underverdenen» med LO-boss Halvorsen i hovedrollen. Jeg tror venstres Hammond Rossbach ville gjøre en tilforlatelig figur i «Over Evne» av Bjørnson, så hovedrollen her burde gå til ham, selv om også Ulf Sand kunne passe godt inn i rollen.

Det er mulig at Per Kleppe vil synes at han er forbigått, men han har jeg utsett som hovedrolleinnehaveren i «Revisoren» av Gogol, dersom Nordlie ikke forlanger den. Frydenlund får den mannlige hovedrolle i «Madam Butterfly», der Brundtland får den kvinnelige. Sis-sel Rønnbeck er selvskeven i «My

fair lady», der Kristelig Folkepartis Kåre Kristiansen også vil få innebygget noen replikker om abortsaken som det viktigste i norsk politikk i sin rolle som Higgins.

Ved Goethes «Faust» vakler jeg. Skal Carl I. Hagen spille Mefisto og Kaare Willoch Faust, eller omvendt. Jeg ber om hjelp fra leserne som vet mer om teater enn jeg.

Ett er sikkert:

I «Røverne» av Schiller vil hele mafiaen delta. Også i «Gjengangere» av Ibsen måtte det være mulig å få stablet samtlige på scenen. At de vil slåss om hoved- og biroller er klart, men det er jo dette politikken går ut på, så det

får bli deres sak.

Jeg fant på Deichmanns bibliotek en uke før jeg havnet i sengen en biografi over Disraeli. I den var benyttet «statsmann». Jeg skal ikke bringe inn kvinnesak her, og jeg skal forsøke å unngå det også i det jeg skriver for framtida — selv om det ofte er fristende, for likstilling ligger meg meget på hjertet.

Hva er en statsmann? Var Goll-Meyr en «statskvinne»? Er begrepet politiker noe en må ty til fordi betegnelsen statsmann eller statskvinne ikke lenger kan benyttes fordi rasen er utdødd?

Pernille

Riksteater

Kvitteringene kommer

Vi får fra tid til annen spørsmål om hvorfor det ennå ikke er kvittert for den og den bestemte «støtteannonse», men det er fordi det kom inn ekstra mange utover våren og forsommeren, og vi har ikke greid å holde oss ajour på den plass vi vanligvis avsetter til dette.

Denne gang tar vi et krafttak og sier hjertelig takk for 105 bidrag på tilsammen kr. 8 440,-, men ennå har vi et drøyt hundretall «støtteannonser» vi ikke har kvittert for.

«STØTTEANNONSER»
fra «Folk og Land»s venner.

Takk for følgende bidrag:

E., Henningsvær 60,—	L., Guddal 60,—	P., Kristiansand 50,—	K., Stavn 60,—	H., Askim 60,—
O., Tangstad 110,—	O., Vangsnes 60,—	H., Kristiansand 50,—	O., Nesbyen 150,—	T. G., Eidsberg 60,—
A., Narvik 60,—	T., Aurland 100,—	G., Fevik 150,—	M., Gol 50,—	K. H., Eidsberg 60,—
D., Vassdalsvik 50,—	Ø., Valestrandsfossen 50,—	O., Arendal 60,—	O., Hemsedal 60,—	O., Degernes 60,—
T., Nesna 130,—	V., Bergen 100,—	B., Porsgrunn 60,—	A., Gello 110,—	T., Rygge 120,—
O., Alhusstrand 200,—	A., Odda 100,—	A., Porsgrunn 60,—	E., Skrautvål 200,—	A. H., Oslo 80,—
O., Namdalseid 60,—	R., Stavanger 60,—	S., Skien 200,—	J., Gran 60,—	L. S., Oslo 50,—
M., Steinkjer 50,—	H., Stavanger 60,—	K., Skien 60,—	G., Røykenvik 60,—	K. S., Oslo 50,—
O., Levanger 110,—	O. M., Stavanger 100,—	W., Skien 60,—	M., Fåvang 60,—	A. O. I., Oslo 100,—
J., Stjørdal 100,—	P., Stavanger 60,—	K., Vrådal 110,—	M., Hundorp 60,—	B. B., Oslo 60,—
O., Hegra 60,—	K., Hafrsfjord 250,—	S., Tuddal 60,—	A., Kvam 60,—	M. E., Oslo 50,—
E., Trondheim 50,—	E., Sandnes 60,—	B., Steinsholt 50,—	J., Otta 60,—	J. H., Oslo 150,—
A., Spongdal 160,—	R., Sandnes 60,—	J., Hillestad 50,—	P., Lesja 60,—	M. K., Oslo 60,—
H., Molde 60,—	J., Øyestranda 60,—	A., Horten 60,—	G., Lesja 210,—	H. J., Oslo 50,—
D., Torvik 75,—	J., Mandal 60,—	K., Skoger 60,—	R., Rena 50,—	A. E., Oslo 100,—
H., Sjelkavik 50,—	S., Øvrebø 60,—	B., Spikkestad 50,—	O., Skarnes 200,—	E. A., Oslo 50,—
K., Ålesund 60,—	I., Vågsbygd 100,—	K., Spikkestad 60,—	L., Dal 50,—	T. A., Oslo 50,—
A., Ålesund 50,—	Lørdagtr., Kr.sand 110,—	M., Filtvet 50,—	S., Jessheim 50,—	R. M., Oslo 50,—
		G., Drammen 100,—	R., Asker 60,—	A. G., Oslo 50,—
		H., Mjøndalen 100,—	J., Asker 60,—	J. B., Oslo 150,—
		T., Nore 110,—	J., Høvik 75,—	O. Ø., Oslo 100,—
		N., Nore 100,—	K., Eiksmarka 50,—	Svend, Strøby, Dmk. 60,—
		O., Krøderen 160,—	J., Askim 50,—	A., Italia 50,—

Vår holdning

På side 15 i månedens nummer av FOLK OG LAND kommenterer en av våre forskere et brev fra en norsk jøde, som forteller hvordan familien ble reddet av Vidkun Quisling og Finn Støren.

Historikeren kommer her inn på Nasjonal Samlings forhold til jødene, og viser i den forbindelse til en leder i tidsskriftet NS MÅNEDSHEFTE fra 15. desember 1942.

Vi behøver ikke en gang lese «mellom linjene» for å konstatere partiets holdning:

«Det er nedlagt i alle mennesker et moralsk krav, en indre følelse av hva som er rettferdig og hva som er urettferdig. Derfor oppstiller et hvert individ idealer i sitt indre, og disse idealer er det ens plikt til å leve etter. En plikt er å ville det gode, og plikter å handle etter sin vilje. Et hvert verdifullt individ har respekt for menneskelige følelser, for menneskeskjebner og andres livslykke. Dette må komme til uttrykk ikke minst i en politisk kamptid.

Enhver politisk bevegelse må framelske de mest verdifulle menneskelige egenskaper hos sine medlemmer, det er som mennesker medlemmene blir bedømt av utenforstående, og dårlige mennesker vil ødelegge selv den beste idé.

Vårt folk har som få andre folk i behold en sikker sosial rettferdighetsfølelse, og mange av menneskenes beste egenskaper er i rikt monn nedlagt i nordmennene: Vennesælhet, medlidenhet, ridderlighet og æresfølelse. Vår bevegelse må rendyrke disse egenskaper, kommer den i konflikt med det moralske krav som a priori er nedlagt i den norske folkesjelen er slaget tapt.

Makten og retten må være uatskillelig forenet hvis en vil være i pakt med de evige livslover. Men i en politisk kamptid vil makten tiltrekke moralsk degenererte individer liksom møllen tiltrekkes av lyset. Det står da til bevegelsen å sørge for at disse bevegelsens parasitter — liksom møllen — fortæres av flammen når de kommer for nær. For som kjerne i maktkomplekset må til enhver tid finnes det evige rettferdighetens lys.

Vårt land løser i dag et av tidens største problemer, jødespørsmålet. Måtte vi da ikke glemme, at dette problem ikke bare er et raseproblem, men også et nasjonalt, og fram for alt et menneskelig.

Det norske folk har aldri betraktet jødene som landsmenn, dertil er folket for sunt. Men de har alltid betraktet dem som mennesker, og som ulykkelige mennesker.

Vår bevegelse må stå til ansvar for det norske folk for den måte det løser problemet på. Vi kan løse det til beste for rasen, for land og folk. Men vi må være på vakt mot å komme i konflikt med rettferdighetens evige bud. Og fram for alt må vi være på vakt mot å ødelegge rettferdighetsfølelsen i oss selv. Det hjelper lite å vinne hele verden hvis en tar skade på sin sjel.»

«Den annen side»

FOLK OG LAND's abonnementtall er på noen få år fordoblet. Det er hyggelig å konstatere at fremgangen fortsetter. En av grunnene er at «den annen side» Nå abonnerer på avisen vår, som den innrømmer er objektiv og vederheftig. Flere ganger er vi berømmet for at vi skriver SANNHETEN, selv når sannhetens ord også rammer oss selv.

At kjente kvinner og menn fra okkupasjonstidens hjemme- og utefront sender innlegg og artikler til FOLK OG LAND, og anbefaler avisen til kretsen sin, er også et godt tegn. Det viser fullt ut at vi har fått «den annen side» i tale.

Tross alt er det også den siden vi aller helst vil nå frem til med vår opplysning. Vi andre er for lengst «frelste».

— Lefle ikke med motstanderne, vil noen si.

Nei, langt fra. Det har vi ikke gjort, og leserne vil aldri oppleve det.

Siden vi startet vår avis og vårt institutt har vi fordømt den annen part, for at våre bøker ikke blir anmeldt i pressen, for at FOLK OG LAND ikke legges ut på bibliotekenes lese-saler og for at den ikke lar oss komme til ordet i massemedia.

SKULLE vi følge eksemplene ved å stenge ute oppfatninger vi selv ikke liker, ville vi være av samme slaget, og burde

En nordmann spør — vil regjeringsmedlemmene svare?

Vi er jo vant til at spørsmål stillet til regjering, stortingspresident og til nåværende stortingsrepresentanter sjelden eller aldri blir besvart. Vi tillater oss likevel å be om svar på flg. spørsmål:

1. Er nåværende regjering — stortingspresident og stortingsrepresentanter snart villig til å begynne å arbeide for det Norske folks interesser?

2. Hvordan kan stortingsrepresentanter reise på private forretningsreiser i utlandet — uten at regjering/stortingsrepresentanter og stortingspresident er totalt uvitende om dette. Attpåtil i en hektisk periode hvor viktige ting er oppe til behandling. Vi sikter til representant fra senterpartiet som ble fratatt pass i Saudi Arabia. Denne mann var valgt til å sitte på stortinget. Det ble jo ikke observert at han var fraværende før hans navn ble ropt opp i det han skulle ha et innlegg. Syns at Partiformannen fra Senterpartiet burde forklare dette ordentlig.

3. Hvorfor er det så umulig å gi det Norske folk betydelige skattelettelser all den stund det kan bevilges 1 milliard kroner til Tanzania, 600 millioner til den siste nye stat i Afrika. Norge skal

betale vei mellom Sudan og Kenya, millionstøtte til veier i Botswana — norsk brønnboringssprosjekt i Bihar til 900 000 kroner.

4. Hvorfor er den Norske regjering og stortingsrepresentanter så uvillige til å høre på den Samiske mindretallsbefolkning.

5. Hvorfor blir midler kraftig nedskåret til sykehus og aldershjem.

6. Hvorfor blir aldri valgløftene til alderspensjonister oppfylt?

7. Hvorfor må brukbare fiskebåter absolutt senkes. Er ikke dette miljøforurensning? Noe som miljøverndepartementet burde se på.

Disse vitale spørsmål som angår hele det Norske folk bør denne gang bli besvart av rette vedkommende. Dette all den stund penger blir bevilget til sykehus i utlandet, mens Norske absolutt skal nedlegges, avdelinger inskrenkes, osv. Millionbeløp blir bevilget til veier i utlandet, mens det på Vestlandet og Nord Norge blir nektet små beløp på 2—5 millioner. Alderspensjonister blir etter store løfter foran hvert valg, når valget er over totalt neglisjert. I større byer i Norge sitter eldre og fryser om

vinteren — dødsfall inntreffer. Våre eldre syke blir plassert i korridorer på sykehus, hvis de i det hele tatt kommer inn.

Vi hørte jo historien om Stortingsrepresentanten som kom til lege, og nærmest forlangte å gå foran alle andre på grunn av at han var representant på stortinget. Hatten av for legen som gjorde ham oppmerksom på at han værsgod måtte vente på sin tur.

Det virker jo som om nåværende regjering og samtlige stortingsrepresentanter, med noen få unntak, ikke liker å styre for det Norske folk. Disse burde samtlige få avløsning ved kommende valg.

At det trenges en ny giv i Norsk politikk er innlysende. Hvis man sammenligner regjeringen med en husfar, så ville en husfar som ikke tar vare på sin egen familie først og fremst, bli betegnet som en meget dårlig forsørger.

Vi henstiller derfor til Regjering og storting å begynne å arbeide for sitt land og befolkning. Til slutt: La Uhjelp bli frivillig, så kan De som ønsker gi så det merkes.

Hilsen Sjømann og krigsseiler, Bahrain

Hvem ba Kongen om å abdisere?

I august/september-nummeret gjengis et innlegg fra «Verdens Gang», der Ole B. Hovengen etterlyser en redegjørelse om abdikasjonsanmodningen til kongen. — Av hvem — når og hvor ble kongen bedt om å abdisere? spør han, og viser til at det faktisk er mange som ikke kjenner til at noen slik abdikasjons-anmodning ble stillet overhodet.

Norsk presse bringer aldri et ord om Presidentskapets anmodning til kongen, og under 9. april-minneprogrammet i NRK, «glemte» herr Wiig hele greia. FOLK OG LAND vil med glede bringe teksten i abdikasjonsanmodningen, — og også oppgi hvem som sto bak anmodningen.

Vi stiller med glede teksten til disposisjon for såvel pressen som NRK og herr Wiig.

«Brev fra Stortingets Presidentskap, datert Oslo 27. juni 1940.

Etter at Oslo og de omliggende distrikter 9. april og de følgende dager var blitt besatt av tyske tropper og herr Vidkun Quisling under Regjeringens fravær hadde ansett seg berettiget til å danne regjering, fremstillet det seg for nordmenn av alle yrker og samfunnsklasser i det besatte område som nødvendig under okkupasjonen å få etablert en ordning som sikret befolkningen mot unødige lidelser. Av denne grunn ble Administra-

sjonsrådet med de tyske okkupasjonsmyndigheters billigelse oppnevnt 15. april for å lede den sivile forvaltning i de besatte områder. Det ble på forhånd gjort forsøk på å komme i forbindelse med Deres Majestet for å få godkjent denne ordning. Da dette ikke lyktes, fant Høyesterett å burde foreta oppnevnelsen av rådet.

Dette skritt bidro til å skape ordnede forhold og har gitt befolkningen den trygghet som har vært mulig under de herskende omstendigheter.

Etter at hele landet var besatt av tyske tropper og Kongen og Regjeringen hadde forlatt landet, kom spørsmålet opp om å endre denne ordning. De medlemmer av Stortingets Presidentskap som har kunnet komme til stede, har derfor sammen med representanter for de fire store politiske partier og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon vært samlet i Oslo siden 14. juni og hatt rådslagninger, delvis sammen med Administrasjonsrådet.

På grunnlag av disse rådslagninger mellom de ovennevnte representanter ble det truffet følgende ordning med de tyske myndigheter:

(Deretter fulgte forslaget av 18. juni som tidligere er sitert.)

Som det vil forstås er det en forutsetning for denne ordning at Kongen gir avkall for seg og sitt hus på sine forfatningsrettslige (Forts. side 12)

forlengst stoppet fordømmelsen av de andre.

Artikler og innlegg fra motparten er dessuten godt stoff, som skaper debatt, og gjennom denne kaster nytt lys over dunkle kapitler i vår okkupasjonshistorie.

Derfor akter vi fortsatt å være Norges frieste avis.

En avis uavhengig av såvel storkapitalens som av Nordliffiaens spill.

En avis som bygger på § 100 i Norges grunnlov.

FOLK OG LAND kan om vel to måneder gå inn i sin 30. årgang. I alle disse årene er vi søkt kvalt, trakkert ned, søkt tiert ihjel. Takket være lojaliteten fra våre tusener venner har vi overlevd, og kan sogar vise til stadig fremgang. HVOR LENGE?

Ja, det avhenger av ALLE som forstår faren. Ikke faren for vår avis, men faren for friheten. Den dag FOLK OG LAND opphører, dør nemlig også siste rest av nordmenns frihet.

Derfor er det vi IGJEN, IGJEN og IGJEN appellerer til våre lesere om å slå ring rundt avisen. Ta et krafttak for å skaffe oss ennå flere abonnenter, og gi så det svir til «støtteannonsene».

EKSTRA SPESIALBILAG

En hustru's kamp for den mann hun så inderlig elsket

Oslo, den 21. august 1945

Herr H.r.advokat Henrik Bergh

Følgende opplysninger kunde jeg også oppfordret ham til det, kanskje være av interesse for Dem: bestemte ham sig til å gå til Continental.

1. Tilfeldigvis hørte jeg at da vi den 25. september 1944 hadde en tilstelning, hvor Rikskommissar og mange av fylkesførerne var tilstede, at min mann leste et stort dokument op for Rikskommissar. Hele innholdet vet jeg ikke, men jeg vet at min mann krevet Norges frihet og selvstendighet så fort som mulig, da han mente Hitler skulde innfri sitt løfte. Han sa at NS også vilde bli tyskfiendtlig, hvis ikke Norge fikk sin selvstendighet tilbake. Min mann hevdte også, at Finland gikk med Rusland, fordi det så at den tyske politikk i Norge og Danmark var feilaktig. Jeg synes å huske at dokumentet senere blev sendt til Hitler. Jeg tror det vilde være av interesse om De kunde skaffe Dem kopi av nevnte dokument.

5. Hva reisen til København angår, så husker flere med mig at han reiste til Danmark, fordi det var tanken istedetfor å holde riksmøte her hjemme å reise ned til Danmark og hilse på de danske nasjonalister. En del NS-damer husker at han hadde med sig tilbake fra en av de kvinnelige ledere retningslinjene for kvinnes arbeid i Danmark og han viste dette til forskjellige damer innen NSK her i Oslo. Jeg husker han sa til mig at han hadde truffet Clausen.

6. Quisling hjalp mange med penge både innenfor NS og enda flere utenfor NS. Han hadde en spesiell dame på slottet, frøken Teilmann, som arbeidet med dette.

7. M.h.t. å fjerne initialene på sølvvotivet, tilhørende norske selskap, blev dette bare gjort på en del efter min anmodning, da vi midlertidig trengte noen bestikk til representasjon, mens vi ventet på å få komplettert vårt eget. Det tok meget lang tid før vi fikk dette ferdig hos David Andersen. Da vi omsider fikk det, blev Norske Selskaps bestikk ikke brukt.

8. De forskjellige aviser refererer på forskjellig måte og med det inntrykk journalisten selv har fått. Jeg ber Dem derfor innstendig om at De, som er den eneste som kan ivareta min manns interesser, krever et korrekt steno-grafisk referat, og at pressen refererer korrekt og med korrekte overskrifter. Ellers får verden aldrig vite sannheten. Avisene har stor innflydelse på massen som den lenge har oppagitert mot min mann.

Vær så snild å overbringe min mann mine inderligste gode ønsker og hilsener og si ham at jeg beundrer ham. Jeg skal være sterk.

*Ærbødigst
Maria Quisling*

Dette brev skrev jeg før jeg leste Aftenposten for onsdag aften, hvor en del av dette er referert fra retten. Jeg fikk ikke renskrivet det før nu. Jeg har vidne på det.

4. Mandag 8/4 1940 stod det i avisene at den tyske flåte var på vei nordover. Folk fikk herover et sjokk. Flere kampefeller ringte til min mann og ba ham ikke å bli hjemme den natten. Selv hadde han ikke tenkt på å gå noe annet sted hen, men da

Oslo, den 27. august 1945

Herr H.r.advokat Henrik Bergh

Jeg har lest i avisene at min mann er syk, og da jeg iaften ikke kunde treffe Doktor Ræder Hytten, ringte jeg til Professor Monrad Krohn og fikk vite at min mann har polynevrit i benene. Jeg forstår det ytrer sig med nervesmerter i benene, og at man har ondt for å gå, er ustø og sjangler. Denne sykdom får man av mangel på vitaminer og utilstrekkelig mat. Det er trist og rystende at Quisling skulde bli behandlet på denne måte, at han skulde få denne sykdom som nedsetter hans krefter, for med smerter i benene er det ikke så godt å forsvare sin sak.

Til trods for at jeg forstår at det var med hans samtykke at det blev foretatt hjerneundersøkelse, så virker det påfallende at det skal gjøres 1—2 dage før han skal forsvare sin sak (og ikke f.eks. for 1 mnd. siden), for disse undersøkelser påvirker også på velbefindendet og særlig når man samtidig har polynevrit.

Jeg tenkte å tale med fengselslegen og prøve å utvirke at jeg kunde sende ham ekstra mat 2

å 3 gange i uken. Herr advokat Bergh, jeg ber Dem utvirke at min mann får den legebehandling han må ha og bedre forpleining m.h.t. mat, siden han er syk.

Til Møllergaten fikk han med sig 2—3 gode ulltepper fra Gimle. Jeg undres om han har fått disse med sig til Akershus. Han fikk også nesten alt ullundertøy, en del tok han med sig og en del tok Politifullmektig Myhre for å levere ham, men jeg vet ikke om det kom frem til ham. Min mann må ha godt med ullbenklær og ulltrøyer. Han må ligge i ulltepper, under og over, hvilket professor Monrad Krohn anbefalte ham for en tid siden på grund av isjias. Han tok med sig på Møllergaten en ullslobrokk og 2 ulljakker, som jeg håper han har på Akershus, for det gjelder å holde sig varm for ham. Jeg tror at cellen på Akershus er adskillig kaldere enn på Møllergaten, så han trenger alt det ulltøy han hadde med sig.

Idag hørte jeg av Professor Monrad Krohn at han hadde

hodepine og det må tyde på at han slett ikke er bra. Av avisene ser jeg at saken kun er utsatt 1 dag. Er det virkelig meningen at min mann skal forsvare sin sak halvsyk og vaklende, så han ikke kan stå på sine ben? Om min mann ikke klager, kommer det bare av stolthet og beskjedenhet. På Akershus kan han vel knapt bli frisk. Kan De ikke forsøke å utvirke at saken blir utsatt og at han får det nødvendige sykehusophold? Dette er jo ikke noen almindelig sak og her gjelder det alt for min mann, og saken er så stor og omfattende så han må ha alle krefter i behold for å klare det. Dette minner mig om Russland. Der blev fangene også behandlet slik at de var legemlig nedbrutte når de skulde forsvare sig.

Skulde min mann bli alvorlig syk, ber jeg Dem inderlig å utvirke at jeg kan få besøke ham.

Vil De hilse min mann og ønske ham god bedring.

*Ærbødigst
Maria Quisling*

Oslo, den 28. august 1945

Herr H.r.advokat Henrik Bergh

1. To eller flere av hushjelpene på Gimle er villige til å vidne for å få avlivet rygtene om at min mann drikker. Det er Odlaug Wallaker, 22 år, har vært over 2 år på Gimle, og Klara Smestad, kokke 57 år, har vært 3 år på Gimle. Frk. Smestad kan fortelle at hun aldrig har sett ham drukken og kan fortelle om hans nøkterne levemåte. Dessuten vil hun gjerne fortelle, at hun engang hørte, da det kom en del fra Norske Selskap til Gimle, at min mann sa, det var godt det kommer her, ellers vilde det bli spredt for alle vinde. Hun kan kanskje også fortelle mere.

Vil De ikke tale med begge disse to, da det er så bittert at min manns ære skal smudses til med beskyldninger om tyveri og drukkenskap.

Den 3die er Aslaug Lang-Ree, 24 år gammel, som også har vært hushjelp derute og dessuten til hjelp privat. Hun kan fortelle ting av interesse. I februar eller mars i år nevnte min mann til hende efter en natt, da to av ministrene kom derut kl. 2

om natten, at han var nødt til å underskrive flere dødsdomme, som han syntes var så forferdelig ondt å gjøre. Samtidig kan hun bevidne at hun aldrig har sett ham drikke sig full. Hun kan fortelle at han hver dag stod opp ved 1/2 7 tiden og arbeidet 1 time før frokost, arbeidet igjen før han reiste på kontoret, og når han kom hjem var det å arbeide igjen. Hun kan fortelle for et godt menneske han er. Kanskje De vil være så elskværdig å avtale med frk. Lang-Ree, som overbringer dette brev, en tid så De kunde få tale med hende. Hun er kommet spesielt idag fra landet, og i tilfelle De har bruk for hende blir hun her, ellers må hun reise hjem, mens de to andre bor her i Oslo og kan treffes når som helst gjennom mig.

2. Jeg er takknemlig for at saken er utsatt, men jeg hevder at den burde utsettes enno mere, en eller to mndr., for at han kan komme tilstrekkelig til krefter for å kunne forsvare sin sak. Overlege Ræder Hytten sa at det tar 1/2 år å bli frisk av polynev-

rit. Rigtignok sa han også at «han bruker hodet til forsvar og ikke benene», men det sier sig selv at han ikke kan komme sig så fort når behandlingen har nedsatt hans helbred i den grad. Enhver vet at sykdom virker på hode og nerver. Jeg håper De kan utvirke at han kommer mest mulig ut i frisk luft, hvis han ikke først trenger sykehusophold, hvad jeg personlig mener han trenger, da han virker syk, medtatt og nedfor. Han sa at denne sidste undersøkelse hadde tatt svært på ham ved siden av smertene i benene. Det at han minket 18 kg. på 1 mnd. og var så dårlig ernært i lengere tid har naturligvis nedsatt hele hans fysikk og motstandskraft, hvilket igjen virker på hukommelsen og hodet.

3. Jeg fikk vite idag av Overlege Leikvam at min mann var svært dårlig behandlet på Møllergaten 19. Der var urenslig, dårlig luft, de tømte ikke bøtten så den forårsaket en frygtelig lugt osv. ved siden av dårlig mat

(Forts. side 14)

Dommen er avsagt — men kampen går videre

Oslo, den 12. september 1945

Herr H.r.advokat Henrik Bergh

Jeg håpe rinderlig, at det går fremover med Dem, og at De er forsiktig og tar den tid De må ha for å bli fullstendig frisk og komme sånn til krefter, at De kan hjelpe min ulykkelige mann.

Trods Deres storartede forsvar falt den frygtelige dom, og den falt så fort, så det ser ut som om mannen var dømt på forhånd.

Advokat Bergh, De har fått, ikke bare en historisk sak å forsvare, men en guddommelig sak samtidig, for det første fordi min mann er uskyldig, for det han gjorde var et offer for ham, en religiøs handling for å redde sitt folk fra undergang, og Oslo fra å bli et Warchawa. For det annet, fordi det til min manns liv er knyttet tusenvis av NS-folks skjebner og deres barns også.

Skulde Quislings liv bli tatt, så vil — selv om det kommer amenest — bitterheten og skuffelsen

og sorgen hos NS-folk bli så stor, at det på lange tider vilde bli umulig å bygge bro over den nåværende kløft. Splittelsen vilde bli ennå større til skade for det norske folk. Det er ikke med hat, at land skal bygges. De virkelig gode NS-folk, som har fulgt Quisling utelukkende av idealistiske grunde og hatt et mål utenfor sig selv — og det er de aller fleste — tror på ham fremdeles, fordi de vet at han advarte det norske folk før krigen og at hans eneste mål var å redde landet.

Hvis derimot Quislings liv blir spart, vil gleden og takknemligheten bli så stor, at den vil bidra uhyre meget til å skape forsoning — en forsoning som alle gode mennesker lenges etter, og man kunde opnå det, som var min manns høieste mål, et enigt folk.

Idag var en ualmindelig dag

for mig, da 4 ekte og kjente jøssinger ønsket å tale med mig. De sa, at min manns tale gjorde et dypt inntrykk på folk, og at den var et mektig forsvar for ham selv og saken. De var imponert i retten over ham og hans tale, og de mente at stemningen på en måte snudde i hans favør. De forstår nå og tror, at hva han gjorde 9de april, gjorde han av idealistiske grunde, men mener han brøt loven, fordi han gjorde det av egen tilskyndelse, og mente at han derfor måtte straffes, men at dødsstraff var en altfor streng straff for ham. En av dem sa, at hvis man utsatte høiesteretssaken til over valget, så vilde stemningen over valget være roligere, og hvis min mann fikk bedre tid på sig, så kunde kanskje flere ting komme opp i favør av ham, så at hans liv kunde bli spart. Hvorfor skal saken presses frem så fort? Denne tid, hvor gemyttene er i slikt opprør, er ikke den rette tid til å felle en rettferdig dom, og det kan senere komme mange formildende ting frem, når alle andre forhold er gransket og brakt

til publikums kunnskap. Derfor mener jeg, at De har en guddommelig oppgave, advokat Bergh, den nemlig, at ved å redde en uskyldig og verdifull manns liv, kan De hjelpe til å forene det norske folk.

Annæus Schødt sa i retten, at for å umuliggjøre legendedannelse om tiltalte, vilde han vise det norske folk hans økonomiske misligheter, tyveri etc. Viser det ikke, at Annæus Schødt må ha følt sig usikker, når han på trods av de groveste politiske beskyldninger var redd for en legende dannelses?

Det var et kall, en religion for min mann å redde det norske folk gjennom okkupasjonsårene.

Idag har jeg besøkt min mann. Han virket svært syk og klaget meget over, at han hadde ondt i begge ben, og at føtterne også var blitt angrepet. Han sa, han kunde ikke gå godt, da benene og føtterne var følelsesløse. Han ba om å få B-vitaminer. Når Quisling klager, betyr det at han er *meget* syk. Han tier ellers alltid stille, når det ikke er noe meget alvorlig.

Jeg mener han burde ha bedre legebehandling. Ræder Hytten er bortreist på ferie, og jeg vet ikke om noen annen behandler ham. Han burde jo innlegges på sykehus for å få ordentlig behandling. Han hadde ondt for å stå, føtterne vrikket sig utover, var kraftløse. De som er så snill og human, kan De ikke hjelpe ham med dette?

Advokat Bergh, jeg ber Dem så inderlig jeg kan, hjelp min mann, redd hans liv. De er den eneste som kan, hvis De setter alt inn på det og har tro på det. Det vet jeg og alle. Før eller senere vil det komme frem, at han er uskyldig. Allerede nu har jo 4 jøssinger overfor mig anerkjent verdien av 9de april, og senere vil det sikkert komme flere frem, som gjør det enno klarere både 9de april og hans øvrige handlinger.

Hvis De redder min manns liv, vil De være i pakt med det guddommelige.

Deres takknemlige

Maria Quisling

Oslo, den 9. oktober 1945

Herr Statsminister Einar Gerhardsen

Jeg, Vidkun Quislings hustru, henvender mig til Dem i min store nød og fortvilelse med en inderlig bønn om hjelp. Vær barmhjertig, spar min manns liv og benytt Deres rett til å innstille min mann til benådning av

Hans Majestet Kongen. Mitt benådningssandragende vedlegges.

Jeg kan forsikre Dem, Herr Statsminister, at min mann elsker sitt land, og jeg har i alle disse 22 år, som vi har vært gift, alltid hørt om, hvor storartet det

norske folk er. Hans hensikt i krigsårene har netop vært å tjene det norske folk, som han no er dømt for å ha forrådt.

Kunde De ikke forsøke å forstå Deres motstander, at han handlet som han gjorde, fordi han trodde det var det beste for Norge?

Min mann har brukt år av sitt liv for å redde russiske arbeideres og bønder liv fra den ytterste nød og hungersdøden. Blandt dem som var reddet, var også titusener av jøder.

Skulde ikke alle disse menneskers liv, som han reddet, veie til hans fordel, no da det står om hans eget liv?

Det står no i Deres makt, Herr Statsminister, å redde et menneskes liv, og jeg bønnfaller Dem om å benytte Deres rett til å innstille på benådning.

De, Herr Statsminister, som selv i flere år har lidit i fangeleir under krigen og derfor vet, hva lidelse er, vis dog barmhjertighet.

Jeg er en fortvilet hustru, som ber for sin manns liv. Derfor appellerer jeg no til Deres edelmodighet og ridderlighet overfor en slagen motstander. Jeg ber så inderlig jeg kan, gjør Deres ytterste og redd hans liv.

Ærbødigst

Maria Quisling

Oslo, den 1. oktober 1945

Herr General Otto Ruge

Jeg er sikker på at De vil forstå mig, når jeg henvender mig til Dem i min dype fortvilelse og ber og bønnfaller Dem om å bruke Deres innflydelse for å redde min manns liv.

Jeg er sikker på, at De ikke ønsker at Vidkun Quisling skal bli skutt. Jeg er sikker på, at De er overbevist om, at han handlet ut av fedrelandskjærlighet, selv om De er uenig med ham. Der gives situasjoner, hvor man må velge den ene eller den annen vei å gå, og hvor man først og fremst må rådføre sig med sin samvittighet. Sådant var det for min mann i 1940, og sådant var det for mange andre Nordmenn. Om de gikk forskjellige veie, så tenkte de alle på fedrelandet. Quisling strebte ikke efter makt, han tenkte kun på sitt land.

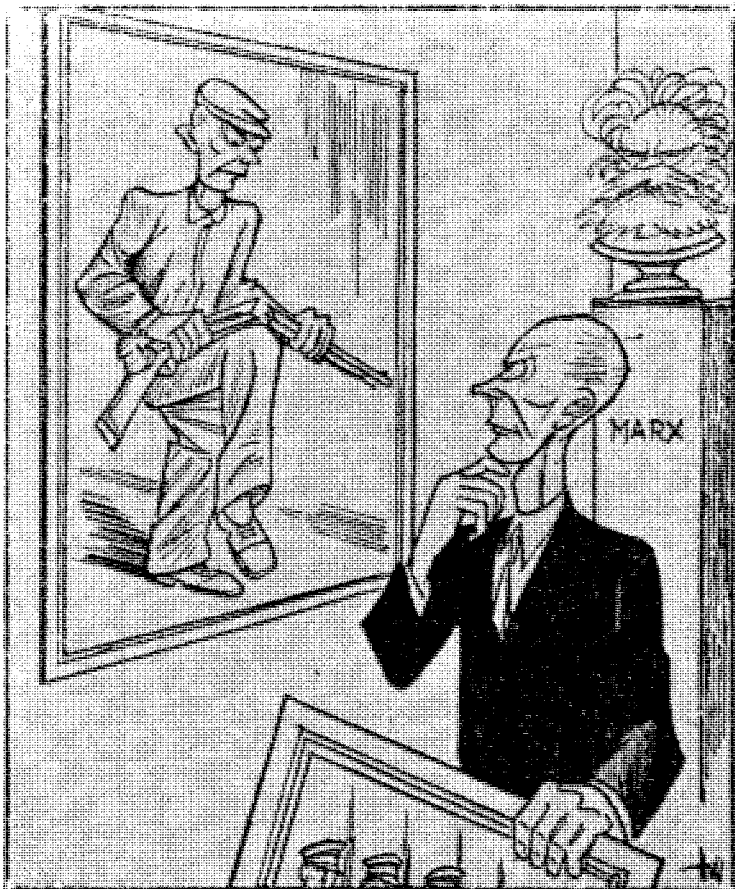
I alle de år han var i Russland og kjempet mot hungersdøden og reddet millioner av menneskers liv ved sitt oppofrende arbeid, stod Norge for ham som det land han elsket over alt annet. Og efter at han hadde sett og forstått, at kommunismen ikke var noe forbigående for Russland alene, men kunde som en sygdom spre sig utover til andre land, syntes han det var hans plikt å reise hjem, så snart han kunde, og sette alle krefter inn på å søke å forhindre, at hans eget folk skulde bukke under for den. Derfor kastet han sig inn i politikken. Derfor dannet han sitt eget parti, da han forstod han

intet kunde utrette gjennom de borgerlige partier. Derfor har han arbeidet og slitt i alle disse år og trodset motgang, sladder og all den ondskeap en fiendtlig stemt presse kan prestere.

Han har altfor mange interesser og er altfor rik i sig selv til å strebe efter makten for makstens skyld. Det vidnesbyrd, som hans ungdomsvenner gav ham i retten, er det riktige billede av ham. Hvordan kan man tenke sig, at en sådan mann skulde kunne forråde sitt land? Alle beskyldninger herom og de smålige beskyldninger om tyveri, som fremsettes for å fornedre ham, vil falle bort, og min mann vil for eftertiden stå som den idealist og den store mann han er, som den som var villig til å ofre sig for sitt folk. Og eftertiden vil også forstå, at når han holdt ut disse år og ikke trakk sig tilbake, så var det for at han ikke vilde gå fra ansvaret, som han hadde påtatt sig og utlevere folket til et ødeleggende militærdiktatur. Han tenkte ikke på sig selv.

Han har aldrig villet fremme sine mål uten ved fredelige midler, men han og dem som fulgte ham var på det rene med, at livet kunde bli den insats som måtte betales for deres uegenyttige arbeide for Norges sak mot kommunismen. Men han hadde vel ikke tenkt sig, at det skulde skje på denne måte, at

(Forts. side 12)



Det siste håp — Kong Haakon

Maria's brev til Kongen

Oslo, den 9. oktober 1945

Til

Hans Majestet Haakon den VII

Jeg tillater mig å henvende mig til Deres Majestet med bønn for min mann, Vidkun Quisling.

Hvis Høyesteretts dom skulde bli den samme som Lagmannsrettens dom, da bønnfaller jeg Deres Majestet om å benåde ham.

Jeg forsikrer Deres Majestet, at min manns karakter ikke har forandret sig. Trods feilgrep, er han den samme rettenkende og måteholdne mann, som han var for 40 år siden, og som hans ungdomsvenner beskrev ham i retten, bl.a. General Hansson og General Ruge.

Det er ikke et lett liv Quisling har hatt. Det har vært et liv i kamp og oppofrelser og motgang, det vet jeg, som har fulgt ham i alle disse år. Og no fallt dødsdommen over ham på vår 22de bryllupsdag.

Det hele er en tragedie så stor, at den ikke kan beskrives, for motivene som drev ham var hans store fedrelandskjærlighet. Det var også den, som førte ham tilbake til Norge, etter at han var ferdig med å vareta de engelske interesser ved Legasjonen i Moskva 1929. Minister Urbye vilde han skulde fortsette, men han så verdenskrigen true og frygtet for, at Norge skulde bli trukket inn i den og kanskje gå under, og det vilde han være med på å søke å forhindre.

Jeg har sett hans oppofrende arbeid i Ukraina, hvor han hver dag risikerte sitt liv, da kolera, tyfus og kopper herjet ved siden av den forferdeligste hungersnød. Jeg arbeidet selv på russisk side for å bekjempe og lindre nøden, og jeg kan forsikre, at ingen av de utenlandske representanter, som kom adskillig senere, var som han. Han var den mest uredde, han var den mest oppofrende, han sparte sig aldrig.

En mann som frivillig og uegennyttig ofrer sig for så mange fremmede lidende mennesker, vil ikke forråde sitt eget land og sitt eget folk, som han regner for det beste folk på jorden. Hva han no dømmes for, gjorde han utelukkende av idealistiske grunde, frodi han trodde og var overbevist om, at han derved reddet sitt land.

Årene under okkupasjonstiden var som et mareritt for ham, for oss begge. Det vet jeg som hans hustru. Han strebte ikke etter makt. Når jeg, som så hvor han

arbeidet sent og tidlig, og som så, hvor han stadig hadde vanskeligheter med tyskerne og kjempet mot dem, ba ham trekke sig tilbake, så vi kunde leve vårt eget liv, da forklarte han mig, at han måtte bli stående for å redde det norske folk fra et militærdiktatur. Militærdiktatur stod alltid for ham som den største ulykke, som kunde ramme folket. Han mente også, at hvis han trakk sig tilbake, vilde det være det samme som å unndra sig det ansvar, han hadde tatt på sig.

Jeg har ikke turdet be Deres Majestet om en audiens, men no bønnfaller jeg Deres Majestet som den ulykkelige, fortvilede og ensomme kvinne jeg no er, benåd min mann og skån hans liv. Jeg elsker ham så høyt. Vi har aldrig hatt noe personlig liv på grund av hans altoppslukende arbeid. Deres Majestet, jeg har hatt så meget ondt i min ungdom og har gjennomlevet så mange redsler, og nu kommer dette som et knusende slag.

Jeg forsikrer Deres Majestet at min mann ikke har vært mot Kongehuset. Han hadde den største respekt for Deres Majestet og Dronning Maud. Det fremgår tydelig av et interview i Aftenposten den 12te april 1940. Jeg håper Deres Majestet tilgir de sterke ord, min mann har latt falle under presset av okkupasjonen og i stridens hete.

Jeg ber så inderlig Deres Majestet om ikke å ta hensyn til øieblikkets opphissete stemning. Fra historien vet vi jo, hvor mange liv massen har krevet, men som burde vært spart. Stemningen no beror så meget på avisene. Etter overfallet i Forsvarsdepartementet skrev også avisene redselsfulle historier om min mann og skapte en stemning mot ham, som han alltid siden har lidt under. No også hisser de opp mot ham.

Mange vil velsigne Deres Majestet, om min mann blir benådet. Mange mennesker vet, at han er et ærlig og begavet og edelt menneske. Jeg, hans hustru, er så fortvilet og ber natt og dag til Gud om, at han må bli reddet. Og no roper jeg til Deres Majestet: Vær barmhjertig.

Iærbødighet

Maria Quisling

Vidkun Quisling's brev til Kongen

Oslo, den 15. oktober 1945

Til Kongen

Jeg har idag fått meddelelsen om at Høyesterett 13. ds. har stadfestet lagmannsrettens dom, hvorved jeg er dømt til døden. I den anledning henholder jeg mig til de redegjørelser, skriftlige og muntlige, som jeg har gitt under saken. Min sak er ikke bare en juridisk sak, men først og fremst en politisk og historisk sak av omfattende og dybtgripende karakter, hvor forholdene er særdeles kompliserte og på ingen måte helt klarlagt.

Saken er derfor ikke egnet til endelig avgjørelse etter straffeparagrafer, og i særdeleshet ikke etter provisoriske anordninger utferdiget i utlandet under krig og hvis lovelighet kan bestrides. Endnu mindre kan den ensidig avgjøres på grunnlag av den motsetning i politisk syn som har vist sig overalt under behandlingen av denne sak og hvorved det hele reduseres til et maktspørsmål.

Selv medlemmene av Høyesterett har grepet inn i saksforholdet ved sitt initiativ til dannelsen av administrasjonsrådet i samarbeid med de tyske myndigheter.

Denne handling, der som den norske regjering selv uttalte i kunngjøringen av 17. 4. 1940, ikke hadde rettsgrunnlag i noen norsk lov, førte umiddelbart til etableringen av Rikskommissariatet og Gestapo og til at Norges selvstendighet like overfor okkupasjonsmakten gikk tapt, således som måtte forutsees.

De som har ansvaret for årsaken til denne utvikling med alle dens ulykkelige følger, er ikke de rette til å dømme en mann som har satt alt inn på å bøte på disse skjebnesvangre feil og hevde Norges interesser like overfor okkupasjonsmakten.

Heller ikke foreligger ennå resultatene av de nedsatte granskingskomiteers undersøkelser av de forhold som danner bakgrunnen for hele denne sak, og for min handlemåte. Jeg sikter i særdeleshet til de forhold som mot folkets vilje bragte Norge inn i krigen, og helt uforberedt.

Av de muntlige og skriftelige redegjørelser som jeg har avgitt i forskjellige instanser, vil fremgå hvad jeg mener om dommene. Selv om mening står mot mening, vil en ikke i all fremtid så lett kunne komme forbi de faktum at en god nordmann som har ofret hele sitt liv for sitt land og folk, og etter beste evne og med godt resultat har ledet lan-

det i disse fem vanskelige krigsår, han dømmes til døden som forræder og forbryter, og uten at hans positive innsats kommer det ringeste i betraktning. Og heller ikke hans patriotiske motiver og de omstendigheter hvorunder han har handlet.

Det er ikke gjort noe forsøk på å forstå hverken min eller Nasjonal Samlings ærlige og gode vilje og vel begrunnede handlemåte. Og tvil er tatt som bevist anklage.

At man allerede nå skal forstå min innsats for å redde Europa, og dermed Norge mot Østen, og for å skape et europeisk folkefelleskap slik som den historiske og tekniske utvikling og også Norges livsinteresser kræver, det venter jeg ikke. Men min direkte innsats for landet burde en kunne innse og i rettferdighetens og sannhetens navn anerkjenne.

Jeg vil også fremholde at Nasjonal Samlings ideologi er utformet av mig allerede i 1918, altså lenge før den tyske nasjonalsosialisme og helt uavhengig av denne.

Den adskiller sig fra den på fundamentale punkter og kan ikke settes i samme kategori eller klasse. Nasjonal Samling betegner en selvstendig Nordisk og kristelig livsanskuelse.

Denne selvstendigheten blev også sterkt hevdet under krigsårene, selv om en på grunn av okkupasjonens trykk ikke kunde bringe den klart til uttrykk offentlig.

Overhodet slår jeg fast at en rekke av anklagene mot mig er også fremsatt og godtatt uten årsak og bevis.

JEG ER URETTFERDIG OG USKYLDIG DØMT, og mange menneskeskjebner er knyttet til min.

Hvis en slik urettferdig dom fullbyrdes nu efter at freden og friheten er vunnet tilbake, be-

gås i rettens og fedrelandets navn et justismord.

Det bringes over det norske folk et ansvar som vil nedkalle historiens strenge dom.

Ikke jeg blir dømt om jeg lider martyrdøden.

Avgjørelsen av dette spørsmål tilligger nu Deres Majestet og Deres Majestets regjering.

Jeg søker ikke om nåde for mig selv. Men jeg vil be Deres Majestet om at det vises mildhet like overfor de medlemmer av Nasjonal Samling som er under rettsforfølgning.

De aller fleste av dem har utvilsomt ut fra sannt patriotisk sinnelag sluttet sig til den av mig ledete bevegelse og mente det beste for sitt land.

La ikke det norske rettssamfunn bli en kalket grav og folket ta varig skade på sin sjel.

Den strenge straffeforfølgning og almindelige forfølgelse i det hele tatt som nå finner sted mot Nasjonal Samlings folk, kan vanskelig forenes med Grunnloven og er i høi grad urettferdig.

Den har præg av uhemmet hevnløst mot politiske motstandere og av et vilkårlig oppgjør. Det skapes en dyp splittelse i folket og et sosialt sår som det vil ta årtier å læge.

Krigsutviklingen og forholdene i Norge under besettelsen kan ikke sammenlignes med forholdene i noget annet land: De er helt forskjellig, og må derfor også behandles forskjellig, og ikke som et ledd i et almindelig efterkrigsoppgjør i Europa.

Det er også all grunn til å erindre at en ting er hvad en gjør i stridens hete og under krigens trykk. En annen ting er hvorledes en skal opptrede når det er blitt fred og grunnlaget skal skapes for landets fremtidige utvikling.

Vidkun Quisling



DE SISTE BREV TIL MARIA

Oslo, den 15. oktober 1945

Oslo, den 23. oktober 1945

Til Min Evig Elskede

Du lærte meg å forstå kjærlighetens kraft, den rene kjærlighet. Din trofasthet var mitt faste punkt i livet.

Hvem kunne være som du, når jeg vendte tilbake etter en lang reise, og din hjertevarme og dine øine strålte meg imøte?

I al din omsorg for meg talte din opofrende kjærlighet sitt varme sprog i rike uttrykk. Du sørget for meg i alle ting som en god mor passer sitt kjæreste barn.

Ja, sandelig du var meg også i mors sted. Og jeg, jeg strittet ofte imot som en uskikkelig gutt som moren vil stille om. Men noe vondt var det ikke i det fra min side.

Det er ingen falske folder i ditt dype sind. Du er det mest opriktige menneske jeg kjenner. Du elsker meg, og du sier meg din åpne mening uten smiger.

Når du var bitter eller sint på meg, så var skylden min, og du vil tilgi meg.

Et stille, saktmodig liv skulde vi levet, men blev kastet ut i et urolig og stormfullt liv. Av hvad, av hvem? I allefall var det ikke det du ønsket, og heller ikke jeg. Men omstendighetenes makt og en indre trang drev meg, noget godt, noget dårlig, men gjennom det hele mener jeg å se Guds styrelse og vilje, en dypere mening. Døm meg derfor ikke.

Tilgi allt.

Du lever i min tanke, og da vet jeg hvorledes kjærligheten forener oss over alle avstande og også over dødens terskel.

Når jeg satt i flyet over havet, og en fiende hvert øieblikk kunne styrte frem og hente oss ned, da var min eneste tanke utenom Gud — det var dig, hvor sorgfull du vilde bli.

Men vår sjel og vilje skal alltid være sammen, Maria, min ånd skal alltid omsvæve og gjennomtrænge dig, som radiobølger fyller rommet, og du vil ta imot og føle det.

Vær sterk og frimodig og sett din lit til Gud i alle ting. Gi dig helt over i hans varetekt og la hans kraft fylle dig.

Tungt er det for meg å skilles fra dig. Og tungt for dig. Men i ånden skal vi alltid være sammen. Det er bare en reise jeg gjør og kanskje ikke langt bort. Og så møtes vi til nytt liv igjen. Hvorledes vet jeg ikke. Men du og jeg kan ikke virkelig skilles. Kan du tro det, når du tenker på vår merkelige skjebne gjennom alle disse år? Vi to er ett, var og blir. Og la aldrig den tanke forlate dig.

Og om jeg sover eller våker på den annen side, min udødelige del er alltid også hos dig, min evig og udødelig elskede.

Din Vidkun

Jeg bøyer meg for Guds vilje

Den 23. oktober 1945, midnatt, la Vidkun Quisling pennen fra seg i selle nr. 34, dødssellen på Møllergaten 19.

Han hadde skrevet sitt siste brev. Til sin hustru MARIA.

Ti timer senere førte vaktene ham bort.

Til retterstedet på Akershus festning.

FOLK OG LAND har fått tillatelse til å gjøre avskjedsbrevet kjent blant avisens lesere.

Jeg får ikke anledning til mer å ta avskjed fra dig, og sender dig derfor med dette mitt siste farvel og min hjertelige takk for alt. Takk for din enestående trofasthet og kjærlighet mot meg. Og ikke minst takk for alt hva du har vært mot mig i disse siste og tunge og vanskelige måneder.

Storartet har du vært.

Mitt hjerte er fylt av takknemlighet og kjærlighet til dig, og min største sorg er å måtte forlate dig, min så inderlig elskede.

Men jeg skal alltid være dig nær, og engang møtes vi sikkert igjen ansikt til ansikt.



Måtte Gud styrke og bevare dig i alle ting. Sett din lit til ham. Overgi dig helt til ham.

Tro på Gud og tro på mig. Vær sterk og frimodig.

Kanskje også dette kan bli til velsignelse, og sorgen engang vendes om til glede.

Jeg bøyer mig for Guds vilje. For en dypere mening må det være i dette, det får både du og jeg tro og sette vår fortrøstning til.

Jeg ønsker som avtalt å bli begravet på Gjerpen kirkegård. Du vil ordne dette på beste måte med Hauge som vil hjelpe dig.

Vær nu min elskede ikke alt for bedrøvet over dette tunge slag. Søk å finne de lyse og gode sider. Og bevar alle gode minner.

Hvor jeg er glad at vi har funnet hinannen fullt ut og tilgitt alt!

Maria, jeg elsker dig til døden og utover døden. Husk på vårt samliv og at vi skal møtes igjen. Bevar mitt minne. Ha takk for alt.

Hjertelig hilsen til Jørgen og andre.

Gud velsigne og bevare dig min evig elskede.

Din Vidkun

Mine siste tanker er hos dig.

Fædrelandet — Quislings kall

Kort før jul 1929 fortalte Quisling til sin frue at han sa opp sin stilling i legasjonen i Moskva hos minister Urbye (Hans frue viste intet om dette på forhånd.) Han nevnte da at minister Urbye gjerne vilde at han skulde fortsette arbeidet videre ved legasjonen, men at han hadde sagt nei til det.

Til fru Quisling sa han: «Jeg vil arbeide i norsk politikk fordi jeg forutser at det blir verdenskrig, og jeg vil gjøre mitt for å redde Norge og det norske folk fra undergangen når stormaktene

kommer til å kolliderer på norsk jord.» Fru Quisling forsøkte å overtale ham til å fortsette i diplomatiet hvor han allerede gjennom flere år var godt innarbeidet.

Han svarte henne da: «Da jeg arbeidet for å hjelpe ditt folk beundret du meg og ble glad i meg. Når jeg nå vil arbeide for mitt eget folk, mitt eget land, så vil du stoppe meg.» Fru Quisling skjønte at han følte det som et kall, og respekterte det.

Og de kom tilbake lille julaften 1929 til Oslo.

En takknemlig hilsen

Dette som en takknemlig hilsen til Boktjenesten — og øvrige — som er med og skaper dette stykke Norgeshistorie.

De som skapte den er vel snart døde, så derfor er det så viktig at denne del av vår Norgeshistorie ikke blir glemt.

I alle kriger er det alltid seierherrene som beretter, og produktet blir deretter.

En særskilt takk for utførlig reportasje om Maria Quislings gravferd fra Oslo.

Som konvent er jeg stolt over at domprost Fjell «tok seg av dette». Særlig rørende var det at han ledsaget den gamle Fader Terapon, som jeg har hilst på et par ganger.

Har også hilst på Dominikaner-skomakeren. Vi har drukket kirkekafe sammen.

Takk, takk til alle dere som arbeider med denne sak. Jeg følger godt med i hva dere arbeider for og med.

A.R.S., Stockholm

Hvem ba Kongen...

(Forts. fra side 8)

funksjoner. Og av hensyn til folkets velferd og landets fremtid retter vi, så smertelig det enn føles i norske sinn, en inntrengende bønn til Deres Majestet om å etterkomme vår henstilling herom.

I tillit til at Deres Majestet vil forstå vår handlemåte, ber vi om å få meddelelse om Deres Majestets beslutning senest 12. juli.

Oslo, 27. juni 1940.

I dyp ærbødighet; Magnus Nilssen, Gabriel Moseid, P. Thorvik, Neri Valen, Ivar Lykke, (av Høyres gruppe) tilforordnet Presidentskapet.»

Herr general...

(Forts. fra side 10)

det skulde skje ved domstolens bistand, og at hans tunge arbeide i okkupasjonsårene — han arbeidet natt som dag — skulde lønnes med, at hans liv gjøres til innsats i valgkampen, hvor det parti, som skriker høiest etter hans blod, tror de har de beste chancer, og at de øvrige partier

benytter anledningen til å bli kvitt en dygtig motstander.

Det er ikke det norske folks røst man hører gjennom avisene idag. Det er hevns og hatets tale fra en forholdsvis liten klikk. Ved å ta hans liv — selv om det i øieblikket tilfredsstiller massen — vil bitterheten og kløften innen det norske folk bare bli ennu større og bli til ulykke for landet. Massen har ofte krevet liv, som burde vært spart. Folk utover landet forstår ikke den hårde dom. Og mange er idag klar over, at han trods alt har utrettet meget godt og at han den hele tid har hatt folkets beste for øie.

General Ruge, jeg vet det skal et under til for å redde ham nu, når han så fullstendig er i sine fienders vold. Men jeg ber stadig til Gud, at der må gis en utvei. Derfor henvender jeg mig til Dem idag, og derfor bønnfaller jeg Dem om å gjøre noe. Det er mange av Quislings motstandere, som vil ta sig nær av hans død, hvis hans liv blir tatt, men idag, da folk jubler over den gjenvundne frihet, tier selv de mest innflydelsesrike menn og tør ikke si sin mening av frykt for følgerne. Idag er det terror, mens det burde vært fred.

Men De, General Ruge, som

kjempet så tappert i 1940 og som var beredt til å sette livet inn, De vil sikkert kunne tale. De tror ikke at Quisling er en forræder, en usling, en tyv, en morder. Jeg bønnfaller Dem, slå et slag for ham idag og redd ham.

Til slutt vil jeg be Dem handle min henvendelse til Dem konfidentielt. Jeg er slett ikke redd for mig selv, men skulde min manns liv ikke stå til å redde, vilde det forbitre hans siste dage, om han hørte jeg var arrestert og ikke kunde si farvel til ham. Han har lidt så meget, mens han satt på Møllergaten 19 — på Akershus har de behandlet ham bra — at jeg vil spare ham for den sorg. Jeg har fått lov til å besøke ham et par gange på Akershus, og jeg gjør alt for å holde mig oppe og styrke ham. Jeg stoler på Dem.

Deres ærbødige og ulykkelige
Maria Quisling

P.S. Jeg vilde være Dem takknemlig om jeg kunde få en samtale med Dem. Kunde jeg ikke treffe Dem hos General Hansson? Jeg kan få beskjed herom gjennom telefon 69682 (frøken Bull).

D.S.

Kjente Oslo-advokater ville ha Maria Quisling på fattigkassa mens kjeltringer fritt fikk forsyne seg av hennes millioner

Arvingene etter Maria Quisling har gått glipp av kjempebeløp på grunn av Erstatningsdirektoratets uansvarlige, nærmest kriminelle behandling av Vidkun og Maria Quislings fellesbo. I flere år kunne hvem som helst fritt forsyne seg med malerier av verdensklasse, russiske ikoner, gull og sølvgenstander, bøker og, ikke minst, bunker med Vidkun Quislings verdifulle manuskripter.

I mange «pene» Oslo-hjem dekkes det idag til selskaper med stjålet Quislingsservice, og gjestene kan beundre malerier og vakkert innbo, som idag egentlig skulle ha tilhørt Maria Quislings arvinger.

— — —
To advokater er hovedpersoner i den historien fra virkeligheten, som FOLK OG LAND idag forteller. En rystende og tragisk historie, ukjent for de fleste, inntil N Å.

— — —
I november 1951 sendte Maria Quisling en 28 siders beretning til Erstatningsdirektoratet. Den gjalt bestyrelsen av Vidkun og Maria Quislings fellesbo. FOLK OG LAND har fått anledning til å lese beretningen, som vi gjengir deler av.

— Da min mann, Vidkun Quisling, meldte seg frivillig den 9. mai 1945 om morgenen ca. kl. 6.30 til Møllergaten 19, ble jeg alene med betjeningen på Gimle. Ved 9-10 tiden s.d. ringte herr Østring, som var på Gimle, til politiet for å gjøre oppmerksom på vår stilling og be om forholdsordre, for at det ikke skulle komme til ubehagelige episoder.

På foranledning av denne henvendelse fra herr Østring kom folk fra kriminalpolitiet ca. kl. 13.00 og påla meg og betjeningen husarrest. De foretok husundersøkelse, og vi fikk HS-folk til vakthold.

Den 15. mai 1945 om morgenen kom politifullmektig Lonkan sammen med en bevapnet politimann og forlangte at jeg skulle forlate Gimle innen ett kvarter, ellers ville jeg bli arrestert. Jeg protesterte på det kraftigste mot dette, da jeg tenkte på vanskelighetene ved å forlate mitt hjem, hvor intet var registrert av innbo eller verdifulle og viktige papirer. Jeg var engstelig for at mange ting kunne komme bort, og visste ikke hvem som skulle ha ansvaret for alt på Gimle.

Derfor ba jeg innstendig om to timers utsettelse. Men politifullmektigen fastholdt på en brutal måte sin ordre, og truet med å arrestere meg og føre meg til Møllergaten 19. Bare halvveis påkledd forlot jeg Gimle. Jeg fikk lov til å ta med en koffert i farten med de aller nødvendigste klær.

Mens således herr Østring den 9. mai 1945 henvendte seg til politiet for å få forholdsordre og beskyttelse, var resultatet at jeg den 15. s.m. av politiet ble tvunget til å forlate mitt hjem og alt jeg elsket der, malerier og andre verdigjenstander, viktige papirer m. v.

DET MÅ VÆRE INNLYSENDE AT STATEN FRA DETTE TIDSPUNKT HAR ANSVARET FOR BOET. Til dette kommer at BOET IKKE

BLE REGISTRERT FØR TO AR SENERE, (1947) OG AT BOSTYRET IKKE MELDTE TIL POLITIET AT MALERIER OG ANDRE TING VAR KOMMET BORT. Forøvrig bemerkes at det var på foranledning av statsadvokat Christian Bull, at boet ble registrert i mai 1947. H.r.advokat Gudleik Støylen kan bevitne det.

— — —
Etter å ha blitt jaget fra Gimle, tok jeg opphold hos fru Fredrik Prydz. Allerede mens jeg var hos fru Prydz, gjorde jeg den 17. eller 20. mai 1945 pr. telefon politifullmektig Hans Myhre oppmerksom på at det på loftet på Gimle lå verdifulle malerier pakket i papir, og ba ham ta vare på dem. Politifullmektig Hans Myhre sa senere at maleriene ble overlevert til Nasjonalgalleriet. Når det kan være gjort, vet jeg ikke. Men blandt de malerier som var på loftet, og som ble levert til Nasjonalgalleriet, mangler et maleri av *Teniere*, som jeg har bragt inn i boet.

— — —
Jeg fikk vite av advokat Henrik Bergh, min manns forsvarer, at H.r.advokat Sverdrup Thygeson var oppnevnt som tilsynsmann for vårt bo, og henvendte meg første gang til ham på hans kontor i juli 1945. Under samtalen med ham ba jeg om å få utlevert frakk og sokker til min mann og dessuten de aller nødvendigste ting til meg selv. Men jeg fikk beskjed om at intet kunne utleveres på dette tidspunkt, og min mann fikk «klare seg med fangeklær», som advokaten sa. Jeg måtte låne både frakk og sokker til min mann hos fru Prydz. Min mann visste at frakken ikke var hans, og tok den ikke på seg natten til 24.10.-45, da han skulle dø. Senere ba jeg O.r.sakfører Arvesen (H.radvokat Thygesons fullmektig) om å sende frakken til fru Prydz, men dette tror jeg ikke ble gjort.

Herr Holter måtte lille julaften 1945 meddele meg at advokat Støylen hadde bedt ham

underrette meg om at advokat Sverdrup Thygeson hadde nektet enhver utbetaling av boet. Advokat Sverdrup Thygeson hadde tilføyet at hvis jeg ikke kunne ordne meg på annen måte, skulle jeg henvende meg til FORSORGSVESENET. Julaften 1945 hadde jeg derfor hverken penger eller nødvendige ting. Jeg hadde mistet min mann, var syk og bodde hos fremmede.

Den 8.2.-46 fikk jeg etter anmodning en konferanse med advokat Sverdrup Thygeson. Jeg protesterte mot at han henviste meg til forsorgsvesenet og hevdet at jeg hadde tilstrekkelige egne midler i boet, idet jeg hadde bragt store verdier med fra Russland. På ny bad jeg ham om en månedlig utbetaling på kr. 200,-, slik som NS-folk pleiet å få. Jeg forklarte advokaten at jeg bodde hos fremmede, intet hadde av mitt eget, var syk, søvnløs, nedbrutt, og at det var tider DA JEG BOKSTAVELIG TALT SULTET. Så fortvilet var jeg, at jeg brast i gråt og bønnfalte ham om å utbetale meg 200 kroner, så jeg hadde litt å leve av. Men advokaten svarte at hvis jeg ikke kunne klare meg på annen måte, skulle jeg gå til FORSORGSVESENET. Det var annen gang jeg ble henvist dit!

Jeg minnet advokaten om at selv om min mann var dømt og drept, så hadde han i sin tid vært forsvarsminister i Norge, medarbeider av Fridtjof Nansen, og hadde arbeidet ved Nasjonenes Forbund. Som offisersenke hadde jeg rett til enkepensjon, og hadde dessuten tilstrekkelige midler i boet. Det ville være en skam — for Norge — om man behandlet meg slik at jeg måtte gå til forsorgsvesenet. Til dette svarte advokaten at jeg VAR VIDKUN QUISLINGS FRUE, OG MÅTTE STÅ TIL ANSVAR. Jeg presiserte at jeg var villig til å stå til ansvar, men at advokaten måtte vente og IKKE SELGE NOE AV FELLESBOET UTEN MITT SAMTYKKE, før mitt forhold under okkupasjonen var gransket og min sak var avgjort. Bobestyreren nektet meg underhold ennu i fem måneder. Jeg fikk ikke utbetalt kr. 200,- pr. måned som var vanlig for folk i lignende situasjon, og dette til tross for at advokat G. Støylen hadde utvikret at min enkepensjon skulle utbetales fra februar 1946. I HELE ÅRET 1945, MAI 1946 HAR JEG HVERKEN FATT PENGER, KLÆR ELLER ANDRE NØDVENDIGE TING AV BOET.

Den 24. mai 1946 bad jeg på nytt O.r.sakfører Arvesen utbetale meg noe til underhold, men han nektet, som så mange ganger før. Dertil kom at han bare ville gi meg noen avlagte ubruk-



bare klær istedetfor de sommerklær jeg hadde bedt om, og som han lovet å utlevere. Jeg forstod at dette bare var for å sjikanere meg. Nedfor og bokstavelig talt UTSULTET som jeg den gang var, brast jeg i voldsom gråt. Jeg syntes ikke jeg kunne orke mere, og holdt på å gå fra ham. Da ringte O.r.sakfører Arvesen til Erstatningsdirektoratet, og så innrømmet man meg kr. 200,- pr. måned. DISSE 200 kroner som man da begynte å utbetale meg, var i virkeligheten min enkepensjon, som ble utbetalt meg gjennom Erstatningsdirektoratet.

Den 31.6.-46 — altså få dager etter at jeg omsider hadde fått noe å leve av, ble jeg arrestert og satt inn i kretsfengslet i Akebergveien. Løslatt ble jeg i slutten av juni s. å. og saken ble henlagt i april 1948. Jeg vil her for fullstendighetens skyld og sannhetens tro, nevne at politiet og fengselsbetjeningen hele tiden har opptrådt korrekt og høflig mot meg, bortsett fra den gang jeg ble jaget fra Gimle. Derimot har tilsynsmannen i boet og hans fullmektig, i de første 2 1/2 år etter kapitulasjonen vist liten menneskelig forståelse. DE HAR GJORT MITT LIV ENNA TYNGRE ENN DET BEHØVET Å VÆRE, JA, DE HAR OFTE BRAGT MEG TIL FORTVILELSE.

I mellomtiden hadde jeg forstått at bestyrelsen av boet var overdratt til advokat Sverdrup

Thygesons fullmektig, O.r.sakfører Arve Arvesen, som jeg henvendte meg til frem til 1951. Jeg traff ham første gang i juli 1945. Denne gang, og flere ganger senere, insinuerte han at min mann var drunker. Da jeg fortalte det virkelige forhold, lo han hånlige på en måte som såret meg dyp.

I de første 2 1/2 år var jeg utsett for en eiendommelig og meget fornærmelig opptreden fra O.r.sakfører Arvesens side. Uten å gå i detaljer, vil jeg her nevne at jeg hver gang har underrettet advokat Støylen om de forskjellige episoder, og også har notert meg det. Her vil jeg bare nevne noen enkelte eksempler på O.r.sakfører Arvesens opptreden:

Gang på gang 1946 og 1947 spurte jeg om å få utlevert noe undertøy. Flere kufferter med klær, lintøy og forskjellig løsøre ble nemlig sendt fra Gimle, via Oppgjørskontoret i Sørkelalsveien og til N. Slotts gate 3, hvor advokat Sverdrup Thygeson har kontor. Her ble de stående i kjelleren i et par år uten annen registrering enn at innholdet ble opptegnet uten mitt nærvær. Jeg fikk aldri lov til selv å finne mine ting i disse kuffertene. Gjentatte ganger nektet O.r.sakfører Arvesen å utlevere meg noe. En gang ba jeg f.eks. om en hofteholder. DETTE BLE NEKTET med bemerkning om hva jeg skulle med den. INTIMT UNDERTØY UTLEVERTE HAN

(Forts. side 14)

Hr. H.r.advokat . . .

(Forts. fra side 9)

og utilstrekkelig mat. Overlegen var ikke enig i denne behandling, men kunde dessvære ikke gjøre noe den gang. Jeg fremholdt overfor Overlege Leikvam min forfærdelse over, at min mann i varetektsarrest blir behandlet på en så forferdelig måte, som om han allerede var dømt og skulde sone sin straff. Da svarte Overlegen at han vilde ikke være enig i den behandling selv om det var en straff. Hvordan må så behandlingen være når ikke Overlegen engang er enig i den som straff?

Han var heller ikke enig i at min mann skulde undersøkes 2 dager før han skulde forsvare sin sak. Hvem er det da som be-

stemmer den slags ting, når selv ikke legen er enig? Og hvorfor gjøres det sån? Det er jo opplagt at det skader min mann og hans sak?

Samtidig gledet det mig å høre av Overlege Leikvam, at han var blitt så pass kjent med min mann, at han mener Quisling fremdeles er den samme idealist, er et godt og rettenkende menneske, måteholden og nøktern. Han mente at han ikke hadde forandret sig, hva vennene i retten trodde. Han mener at han idag er den samme mann som ungdomsvennene skildret i retten hva karakteren angår. Kunde ikke Overlege Leikvam vidne om dette i retten? Samtidig kunde han fortelle om den dårlige behandling av Quisling på Møllergaten 19? Jeg mener begge dele burde komme frem, for hvis man fikk frem at min mann fremdeles

er den samme som for 20—30 år siden, vilde også hans handlinger komme i et annet og nytt lys.

4. Tror De at jeg i slutten av uken igjen kunde få søke om lov til å besøke min mann, f.eks. på mandag, på grunn av at han ikke er frisk? Jeg vilde være meget takknemlig om De eller Overlegen kunde ordne det.

5. Idag har jeg hørt at når man har den engelske orden, som min mann har fått av den engelske regjering for sitt arbeid i Moskva da han varetok engelske interesser, at de ikke kan idømmes dødsstraff. Jeg vet ikke om det gjelder bare i England. Forresten hørte jeg at han var strøket av listen etter 9de april. Det blev sagt i radio. Vet ikke om det har noen betydning for saken.

6. Jeg tillater mig å vedlegge

2 bøker og ber Dem overlevere dem gjennom Direktør Gløer-Johansen til min mann, da han nu fikk lov til å lese. Hvis min

mann har lyst på aviser, så kan-ske han kunde få.

Ærbødigst
Maria Quisling

Kjære Vilhelm Ullmann

Jeg vil gjerne takke dig for ditt vidneprov og for vårt vennskap fra skoledagene av.

Ja, dette er stor tragedie, og så meget større som jeg aldrig har vært nogen forræder, men har ofret alt for mitt land og folk som du vet jeg elsker.

Heller ikke har jeg forandret min personlighet. Jeg har alltid vært den samme.

For gammelt vennskaps skyld vil jeg be dig gjøre mig den store tjeneste å bistå min hustru

med råd og veiledning, hvis hun skulle behøve å henvende sig til dig. Hun er et sjelden godt menneske, og vi er umåtelig glad i hverandre. Det er min store bekymring å forlate hende, og det er derfor jeg ber dig om dette, om hun skulle få bruk for det. Og jeg takker dig hjertelig for hvad du i tilfelle kan gjøre.

Så ønsker jeg dig alt godt.

Din hengivne
Vidkun Quisling

Kjente Oslo-advokater ville . . .

(Forts. fra side 13)

MEG PERSONLIG, og det har vært pinlig å måtte henvende seg til ham for å få utlevert slike ting.

Som kjent flyttet engelskmenn inn på Gimle i mai 1945. Selv kom jeg først tilbake til Gimle 27.12.-45, få dager etter at engelskmennene var reist derfra. Jeg var ledsaget av fru Langaard, fru Kielland og O.r.sakfører Erlandsen. (Hos advokat Støylen) O.r.sakfører Arvesen og hans frue, (som forøvrig ikke var ansatt hos boets tilsynsmann) var også tilstede. O.r.sakfører Arvesen opplyste at besøket på Gimle den gang bare gjaldt å skaffe opplysninger om hva som var kommet inn i boet etter 9. april 1940. *Det var altså ingen registrering.* Ved denne leilighet fant O.r.sakfører Arvesen og jeg i et værelse på Gimle en tykk forgyllt ramme med inskripsjonen «Van Dyck». *Men bildet var borte.* O.r.sakfører Arvesen har — meg bekjent — ikke foretatt seg noe i den anledning, ikke meldt til politiet at maleriet er borte.

Jeg gjorde ved samme anledning uttrykkelig oppmerksom på at der på loftet lå flere kostbare malerier som burde registreres, bl.a. et bilde av Teniere. (Det har senere vist seg at dette bildet er kommet bort.) Etter at engelskmennene forlot Gimle julen 1945, stod Gimle tomt i tre måneder, men boet ble fremdeles ikke registrert, til tross for mine skriftelige og muntlige henvedelser til henholdsvis advokat Sverdrup Thygeson og O.r.sakfører Arvesen.

Fra 1. april 1946 til våren 1948 ble Gimle bortleiet til fransk legasjonsråd. Alle boets eiendeler som var på Gimle, herunder det jeg har bragt inn i boet, ble også leiet bort til franskmennene, uten mitt samtykke og uten underretning til meg eller min advokat. Registrering ble heller ikke ved denne anledning foretatt. Den franske

hovmester fortalte meg at noen malerier var fjernet av O.r.sakfører Arvesen, mens franskmennene bodde der. Jeg bragte da i erfaring at mens franskmennene bodde på Gimle, ble tre malerier solgt for kr. 75 000 til direktør Stephansen på restaurant «Blom». Hovmesteren nevnte at O.r.sakfører Arvesen også hadde flyttet russisk porselen m. m.

Våren 1948 reiste franskmennene fra Gimle, og stedet ble leiet av Ullevål sykehus. Jeg anmodet O.r.sakfører Arvesen om å ordne det slik at alle mine malerier kunne flyttes på et værelse som kunne avlås. I telefonen ba jeg ham leie arbeidsfolk til flytning av de tunge maleriene. Da jeg sammen med O.r.sakfører Erlandsen og herr Halvor Holter kom til Gimle, for etter avtale med O.r.sakfører Arvesen å bese inventaret etter at franskmennene var flyttet, hadde han ikke bestilt noen arbeidshjelp. Da jeg spurte hvordan vi skulle kunne flytte de tunge maleriene uten hjelp, svarte han at maleriene kunne henge hvor de var. Dette var jeg imot, da flere malerier allerede var kommet bort. Men O.r.sakfører Arvesen var av den mening at maleriene fremdeles kunne henge, til tross for at det ofte var fremmede på Gimle. Vaktmesteren sa til meg at det kom folk ut og inn for å bese Gimle, som skulle bortleies, og han kunne ikke ta ansvaret for det.

Før jeg reiste fra Gimle den gang, kom vaktmesteren — kuriøst nok, og overleverte meg en blomsterbukett — i min egen vase.

Dessuten vil jeg nevne at det under innpakningen og transporten av mine ting på Gimle forsvant flere ting, og mange ting har jeg funnet gjemt på de merkeligste steder. Således fant jeg et maleri, en lysestake og et spill gjemt bort i et skap i kjelleren.

Fra Russland har jeg bragt med ca. 250 malerier, antikvite-

ter og andre verdigjenstander, som dels er fra mitt hjem, og dels er kjøpt inn for mine penger. Under forhørsretten våren 1946 forklarte jeg for dommer Dick Henriksen at Gimle var prydet med mine malerier, at det var en stor malerisamling der ute, og at det ikke var innkjøpt malerier eller antikviteter etter 9. april 1940.

Av disse malerier er ca. 50 kommet bort p.g.a. mangelfullt tilsyn med boet, herunder 2 års forsømmelse av registrering.

I min manns og min boksamling på Gimle var mange verdifulle bøker på fransk, russisk, engelsk, norsk, spansk, italiensk og kinesisk. Der var flere antikke bøker fra 16.—17. århundre, dessuten praktutgaver, tilsammen ca. 2000 bind.

Våren 1950 ba jeg under en samtale med advokat Sverdrup Thygeson om å få en oppgave over aktiva og passiva i boet. Spesielt ba jeg om å få en spesifisert fortegnelse over alle eiendommer og gjenstander som var solgt, og som er gått til dekning av det økonomiske ansvar min mann er idømt. Advokaten svarte at detaljert spesifikasjon over solgte ting fantes ikke, da pengene for flere mindre ting var satt inn på felles konto. Hvorledes skal man da holde kontroll over boet, og hvordan skal det kunne kontrolleres at ikke ting som jeg har bragt inn i boet, selges og går til dekning av min manns idømte forpliktelser? Ennu etter 6 1/2 års forløp er det ikke lyktes meg å få noen oversikt fra bobestyreren over fellesboets aktiva og passiva, slik at jeg skulle kunne få kjennskap til boets verdier og forpliktelser. Som partshaver i boet gjør jeg krav på en slik oversikt for eventuelt å kunne gjennomgå den sammen med en av meg valgt statsautorisert revisor. Uten sådan oversikt vil jeg ikke kunne ta begrunnet og endelig standpunkt ved booppgjøret.

Det fantes på Gimle et verdifulle, stort kinoapparat, som min mann hadde fått i gave. Dette må være kommet bort etter mai

1945. O.r.sakfører Arvesen sier at han overhodet ikke har sett det. Det er uforståelig hvorledes et så vidt stort og meget tungt apparat kan forsvinne. Det trenge minst 2 mann til å løfte det, og man måtte vel ha lastebil til transporten.

Verdien av forsvunne malerier er anslått til kr. 500 000. (I 1950) Uttalelse herom foreligger fra maleren Henrik Sørensen. Dessuten savnes det møbler, sølv, tepper, gobelins, pelsverk, lintøy, glass, porselen, bragt inn i boet av meg før 9. april 1940. Bankbøker savnes likeledes.

Den sak som ble innledet mot meg, ble riktignok henlagt. Allikevel har min skjebne etter mai 1945 vært like tung som om en fellende straffedom skulle rammet meg. Dette skyldes ikke minst boets tilsynsmann og hans fullmektig. Begge herrer synes til dels å ha misforstått sin oppgave. Tilsynet med boets midler er i vesentlig grad forsømt. Selv har jeg gang på gang måttet ta initiativet når det gjalt å ta vare på boets eiendeler. På den annen side har tilsynsmannen og hans fullmektig — særlig i den første tid — tatt seg myndighet til å behandle meg unødig og særlig strengt, til dels sjikanere meg og bringe meg til fortvilelse. Dette uten å vente på resultatet av politiets granskning av mitt forhold under okkupasjonen. Jeg kommer aldri over minnene fra 1945 og påkjenningen den gang. Min helbred er da også sterkt svekket siden da. En ganske vesentlig årsak til dette er den unødige strenghet, ja *hardhet*, bostyret, særlig i de første årene, viste overfor meg. Se herom uttalelser av overlage Jon Leikvam i erklæringer av 19.3.-47 og 11.2.-48. Forøvrig var også statsadvokat Chr. Bull oppmerksom på forholdene, likesom jeg hele tiden har gitt min advokat, Gudleik Støylen, underretning om mine vanskeligheter med bobestyrelse m.v. At jeg fremdeles er syk og arbeidsudyktig vil dessuten gå fram av erklæring av 5.2.-51 fra dr. I. Forsdahl, og erklæring av 28.9.-51 fra dr. Lie.

Nå står jeg alene, uten slekt i fremmed land, og med svekket helbred, uten nevneverdig arbeidsevne. Min fremtidige eksistens avhenger av oppgjøret av min manns og mitt fellesbo.

For å sikre meg et eksistens grunnlag, må jeg gjøre krav på følgende i boet, som jeg hevder å være juridisk berettiget til:

1. De ting som skrev seg fra mitt hjem.

2. De ting som er kjøpt for mine penger.

3. Godtgjørelse for skade påført de under nr. 1 og nr. 2 nevnte ting under boets forvaltning.

4. Godtgjørelse for bortkomne ting som enten skrev seg fra mitt hjem i Russland, eller var innkjøpt for mine penger.

5. Godtgjørelse for eiendommen Funemark. Denne eiendommen ble solgt i 1946 før min sak var avgjort, tiltross min skriftlige og muntlige protest overfor advokat Sverdrup Thygeson. Denne eiendom ble kjøpt for mine penger ved å realisere mine malerier flere år før krigen. Dette bevitnes av arkitekt Essendrop og fru Margrethe Langaard, og på Gimle fantes et brev hvor min mann gir erklæring om det samme. Eiendommen ble solgt uten at man underrettet meg eller min advokat, Gudleik Støylen, om det. Jeg mener jeg hadde rett til å beholde den, og økonomisk evne til det, under forutsetning av rettfærdig booppgjør.

Hytten Homevatten — en tredjedel av denne — ble solgt uten at jeg ble underrettet. Både for så vidt gjelder Funemark og Homevatten mener jeg det ikke var påkrevet å selge disse eiendommer. Under enhver omstendighet hadde jeg krav på varsel om salget, og rett til å utale meg om hvilke av boets midler eventuelt først skulle gå til dekning av min manns forpliktelser.

I betraktning av min usedvanlige vanskelige stilling, og under hensyn til de forsømmelser m.v. som vitterlig har funnet sted under boforvaltningen, ber jeg om at man ved booppjøret tar rettfærdig og rimelig hensyn hertil.

Maria Quisling

Et enkelt vitnesbyrd fra Vidkun Quisling's og Finn Støren's redningsaksjoner

Et brev fra familien Levy — og en kommentar

Under titelen «NATTLIG AUDIENS HOS QUISLING, FAMILJES RÄDNING» hadde FOLK OG LAND i august 1976 en beretning, hvor fru Elfi Levy fortalte hvordan hun ved henvendelse til Quisling personlig, oppnådde at hennes mann og to sønner såvidt unngikk å følge med jødetransporten fra Norge høsten 1942. Beretningen var hentet fra GØTEBORGS-POSTEN.

En av FOLK OG LAND's medarbeidere har vist interesse for historien bl.a. ved direkte henvendelse til familien, som nå bor i Sverige. Vår avis kan derfor bringe en korreksjon og nærmere enkeltheter om hendelsen, hentet direkte fra en av fru Levy's sønner, som skrev hele forløpet ned umiddelbart etter at familien unngikk transporten til tyske konsentrasjonsleirer.

Samtidig som vi bringer den korrekte redegjørelse, har vår avis fått en yngre, norsk forsker til å kommentere den, og i samme forbindelse gi sitt syn på Nasjonal Samlings forhold til jødene.

Fru Elfy Levy's sønn skriver :
(Oversatt fra svensk)

«Vi tre menn — min far, min bror og jeg — satt på Bredtveit, og min søster og min mor var i dekning, da de hørte at vi den 26. november skulle sendes til Polen. Da tok min mor kontakt med en viss herr Aal, som var vår nabo i Hvitfeldsgaten og som vi visste var ansatt som sekretær hos Innenriksminister (?) Støren. Sent på kvelden skaffet Aal min mor audiens hos Støren i hans tjenestevilla. Min mor gikk dit, hun førte med seg min fars officerspatent og hans ordener fra 1. verdenskrig, da far tjenestegjorde i Keiser Wilhelms armé.

Min mor er en svært myndig og uredd dame, og etter hva hun fortalte oss våren 1943, spurte hun Støren: «Hvordan våger De å sende en tysk offiser til en leir i Polen?» Dette spørsmål besvarte Støren med å si, at han ikke hadde forutsett noe slikt, og skulle innhente nærmere ordrer. I mellomtiden skulle min far tilbakeføres Bredtveit.

Ved dette møte, forteller min mor, satt Quisling i et avgrenset rum. — Hun så ham bakfra, men var sikker på at det var ham.

Etter krigen har min far meddelt den domstol som behandlet slike saker, at Støren på dette vis reddet våre liv.

Når vi nemlig neste morgen sto på kaien og skulle gå ombord i «DONAU» kom en vakt frem og ropte min fars navn — han skulle tilbake til Bredtveit.

Min far sa: «Bare i sammen med mine sønner,» og fikk til svar: «Nå ja, det går jo flere båter».

Så kom vi tilbake til Bredtveit, og derfra lyktes det oss rømme våren 1943.»

Forskerens kommentarer:

Av Levys beretning går det frem at det ikke var med Quisling personlig hans mor forhandlet den gang, men derimot med hans ikke ukjente hemmelige

«utenriksminister» Finn Støren. Sannsynligheten av at det virkelig var Quisling som var til stede i Størens tjenestebolig tør jeg ikke uttale meg om, men at han i egenskap av sin stilling på en eller annen måte hadde med dette å gjøre, er vel ikke urimelig å anta. Den «herr Aal» som var ansatt i Størens direktorat og skaffet fru Levy audiens, må, etter hva jeg har kunnet bringe i erfaring, ha vært Herman Harris Aaall's sønn Achton Aall.

Noe uklart er det videre hvordan den refererte uttalelse av Støren skal forstås, dette med at han ikke hadde forutsett noe slikt, o.s.v. Et interessant spørsmål er jo om det i det hele tatt var klart for Støren, Quisling og andre NS-ledere på dette tidspunkt at det her var en større jødedeportasjon som foresto, eller om de bare oppfattet dette som et enkeltstående tilfelle.

Saken mot Støren som Levy kommer inn på, kom jo forøvrig aldri for retten, men den redegjørelse Levy's far avga i den forbindelse, er vel trolig vedlagt denne saks dokumenter som nå befinner seg i Riksarkivet.

På den annen side bør det være klart at tilfellet Levy var et særtilfelle, i og med at det her dreide seg om en mann som var dekorert for sin innsats for Tyskland under 1. verdenskrig. Jøder som kunne vise til slik krigstjeneste var visstnok derfor privilegerte, endog i Hitlers Tyskland. Jeg kan her vise til norsk utgave av Goebbels dagbok 1942/1943, b. I, Aschehoug 1948, side 24/25, utgiverens forord, hvor et noe lignende tilfelle er referert, og en slik familie ble reddet ved henvendelse til Goebbels personlig.

Så langt med hensyn til Hans W. Levy's opplysninger.

Når det ellers gjelder NS og jødeaksjonen høsten 1942, så er det jo meget som det ennå ikke er bragt klarhet i, men endel interessante fakta er i alle fall etter hvert kommet for dagen. I 1969 utga lektor Oskar Mendelsohn på Universitetsforlaget

første bind av sitt store verk om «Jødernes historie i Norge gjennom 300 år». Dette var imidlertid bare ført frem til 1940, og annet bind er ennå ikke utgitt, skjønt manuskriptet skal være fullført. Med et par sammenhengte fremstillinger av utviklingen gjennom okkupasjonsårene har Mendelsohn gitt i sine bidrag til to publikasjoner, henholdsvis «Retten til å overleve» (Cappelen 1976), og i «Jødene og jødedommen» (Universitetsforlaget 1977). Han må regnes som den ubestridte autoritet når det gjelder dette emne, og viser — til tross for at hans egen familie ble hardt rammet — en beundringsverdige objektivitet. Han gir opplysninger som går både i favør og udisfavør av NS, og jeg skal her nevne et par av de fordelaktige ting som fremkommer.

Bl.a. later det til at han bekrefter noen av de uttalelser Quisling kom med under rettsaken i 1945. Quisling forklarte dengang — velvillig misforstått av lagmann Solem! — at den svenske generalkonsul i Oslo under jødeaksjonen hadde henvendt seg til ham for å oppnå utreisetilattelse for enkelte jøder som hadde fått tildelt svensk statsborgerskap, og dette ble da også innvilget av Quisling's styre. (Straffesak mot V.A.L.J. Quisling, Oslo 1946, side 126/127). Og om dette skriver Oskar Mendelsohn kort og godt («Retten til å overleve» side 81/82) at i tiden mellom de to store jødedeportasjonene vinteren 1942/42 ble noen jødiske kvinner som var gift med norske menn friggitt, «og henvend 20 personer (derav 3 fra Grini) som hadde oppnådd svensk statsborgerskap, fikk reise til Sverige». Når så Mendelsohn samtidig opplyser at tyskerne stilte seg helt avvisende til å redde jødene ved å innrømme dem svensk statsborgerskap, må det åpenbart være Quisling's styre som tilkommer æren for at noen få tross alt slapp over grensen på denne måten. Ifølge «Sveriges förhållande till Danmark och Norge under krigsåren» (Stockholm 1945) side 234 fant frigivelsen sted i februar 1943.

Det kan dessuten nevnes at Adolf Eichmann reagerte meget sterkt på svenskenes forsøk på å redde jødene på denne måten. I et fortørnet skriv til Auswärtiges Amt av 1. mars 1943, hvorav det fremgår at det opprinnelig var for 30 jøder med svensk tilknytning den svenske generalkonsul i Oslo hadde intervenert, — fastslår Eichmann at «norske jøder skal behandles etter de gjeldende tiltak overfor jøder uten hensyn til om de på denne merkelige måte er gitt svensk statsborgerskap i all hast.» (Aftenpostens aftennr. 28. april 1961). Denne Eichmanns inn-

skjerpelse kom altså i seneste laget.

Forøvrig har Finn Støren i et brev til Solems lagmannsrett gitt opplysninger om bl.a. nettopp disse forhold (Folk og Land 2. april 1960), men det ble skrevet for sent til å være Quisling til noen nytte. (Det var datert 8. september 1945, to dager før lagmannsrettsdommen falt).

Av det Mendelsohn skriver, går det ellers klart frem at det var tyskerne som sto bak deportasjonene, påstanden som ble fremkastet under Quisling-saken om at det hele var etter Quisling's ønske, blir ikke en eneste gang gjentatt av Mendelsohn, det finnes øyensynlig ikke noen dekning for den. Hvorvidt tyskerne også sto bak lovene om formuesinndragning og meldeplikt sies det intet om, derimot berettes det at gjeninnføringen av Grunnlovsforbudet (av 12. mars 1942) mot jødernes adgang til riket skjedde delvis etter tysk påtrykk. («Retten til å overleve» s. 78.)

I «Jødene og jødedommen» side 84 nevner Mendelsohn en innberetning fra Fehlis av 15. desember 1942 hvor det heter at «tiltakene mot jødene var blitt møtt med liten forståelse også i NS-kretser, men at Quisling hadde tatt stilling til jødeproblemet og pekt på at jødedommen sto bak krigen». Når det gjelder dette Quisling's syn, var det nok særlig hans kjente tale i Trondheim 6. desember Fehlis hadde i tankene. Uttalelsen om den manglende oppslutning på NS-hold er imidlertid såvidt vesentlig, at den bør trekkes frem som et viktig bevis når det gjelder den alminnelige innstilling i partiet til de forholdsregler som ble iverksatt mot jødene.

Det står jo dessverre fast — og bør heller ikke forties av Folk og Land — at det i partipressen dengang ofte kom til uttrykk svært harde ord om jødene i sin alminnelighet, og de tiltak som ble offentlig kjent (formuesinndragningene, meldeplikten)

ble på særlig aggressivt partihold hilst med glede (se f.eks. Hirdmannen 31. oktober 1942, og Hirdspeilet nr. 1 1942 side 47.) Også selve deportasjonene sist i november, som ikke kunngjordes men etterhånden allikevel ble kjent, ble på samme hold møtt med begeistring, og — ut fra sine forutsetninger — sett på som en nødvendighet. (Hirdmannen 5. desember 1942 og Hirdspeilet nr. 2 1942 side 46). At man på den annen side ikke hadde noen forestillinger om hvor drastisk Heinrich Himmler og hans SS søkte jødeproblemet løst, — en gang for alle, er en annen sak. Jeg kan ellers i denne forbindelse vise til Johan Vogt's «Det store brennoffer» (Universitetsforlaget 1966) side 50: «Det var den gang ingen i Norge som hadde fått beskjed om den tyske utryddelsesplan. Quisling-regjeringen visste ikke hva som skulle bli de deporterte jødernes skjebne, den norske motstandsbevegelse og jødene selv visste det heller ikke.»

Selv om det altså var det sterkt aggressive synet på jødene som dominerte partipressen, foreligger det allikevel noen få eksempler på at de mer moderate innen partiet — som åpenbart følte seg ille berørt over det som passerte — forsøkte å gå uttrykk for en viss, forsiktig kritikk av disse forhold. NS-Månedshefte — under redaksjon av Einar Syvertsen — tok således dette opp i den faste spalten «Stillingen i dag» i nummeret for 15. desember 1942. Den burde kanskje gjengis i sin helhet i Folk og Land, ikke bare de siste avsnittene som direkte dreier seg om forholdet til jødene, men også de forestående, — det forekommer meg at redaktøren her mener å si adskillig mellom linjene.

En lignende artikkel ble dessuten trykt i studenttidsskriftet Huginn nr. 9/10. desember 1942 side 1, på lederplass under overskriften «Respekt».

VITNEERKLÆRING

Følgende vitneerklæring forsikrer jeg på tro og lover representerer den hele og fulle sannhet:

Før jul 1945 anmodet fru Maria Quisling mig om å henvende mig til sin advokat, Gudleik Støylen, da hun selv var så syk, at hun var forhindret fra å oppsøke ham.

Saken gjaldt å få utvirket hos fru Quisling's tilsynsadvokat, Sverdrup Thygeson, en månedlig utbetaling på kr. 200,- pr. må-

ned av hennes bo til underhold.

Under mitt besøk hos advokat Støylen lille julaften meddelte han mig, at advokat Sverdrup Thygeson hadde nektet enhver utbetaling og at han (Sverdrup Thygeson) hadde sagt, at fru Quisling fikk henvende sig til forsorgen, hvis hun ikke hadde annen utvei.

Buenos Aires, 24. juni 1950

Halvor Holter

HISTORIEN GJENTAR SEG

I forbindelse med 24. oktober, 35-års dagen for henrettelsen av Vidkun Quisling, minnes vi en bok av Lytton Strachey: «Dronning Elisabeth og jarlen av Essex». Den forteller om Robert Devereux, annen jarl av Essex, statsmann og dronning Elisabeths yndling. Under felttoget i Nederlandene og Frankrike viste han et stort personlig mot, og ble betraktet som en helt av sine overordnede. Et uheldig felttog mot Ulster svekket hans stilling, og han ble i år 1600 fradømt alle sine embeder. Et påstått opprørsforsøk mislyktes, og han ble dømt til døden og henrettet i 1601.

Gjennom boken får vi referert straffesaken mot ham, og det er forfatterens kommentarer som bringer våre tanker tilbake til vår tid. Til oktober 1945. Lytton Strachey skriver i boken sin:

— Straffesaken var ikke annet enn en dramatisk formalitet. Den anklagete var ikke bare dømt på forhånd, men straffen var også utmålt på forhånd.

Alle de impliserte, dommerne, aktor, forsvarerne og tiltalte selv var vel vidende om at det forholdt sig slik. Den betydning rettsforhandlingene og dommen hadde og vil ha av politisk art. Den satte maktøverne istand til å gi en offentlig fremstilling av dens anklagepunkter mot fangen, å forelegge folket og utlandet de motiver man ønsket at disse skal tro at det ble handlet etter, og derved påvirke folkemengden hjemme og ute. Dommen skal være politisk opinionsskapende. Det er dens hovedformål.

Dernest var det om å gjøre at rettsforhandlingene under en dyktig ledelse på en overbevisende måte skulle stille anklagedes optreden og karakter i det dårligst mulige lys.

I bokens kapitel 6 finner vi: — Det var i virkeligheten umulig for noen som var anklaget for høyforræderi — den største forbrutelse loven kjente — å bli frikjent. Grunnen til dette var nærliggende, den skyldtes ikke rettferdighet, men hensiktsmessighet.

Det gamle ord ble vendt om: Det var bedre at 10 uskyldige skulle lide, enn at 1 skyldig skulle undslippe.

Med hilsen fra Fridtjof Nansen



Hvert år, til jul og til fødselsdager, fikk Vidkun Quisling hyggelige hilsener fra sin gode venn, Fridtjof Nansen.

Kaptein Vidkun Quisling med hjertelig takk for all god hjelp og for et alltid hyggelig og flott samarbeide, og med de varmeste ønsker fra Deres hengivne

Fridtjof Nansen.

Polhøgda julen 1929.

Blant Quislings etterlatte papirer fant vi denne bukett med varme ord:

Til Kaptein Vidkun Quisling med hilsen og hjertelig takk for all verdifull hjelp og for alltid hyggelig samarbeid med mange gode minner fra

Fridtjof Nansen

Lysaker i november 1927.

Billigsalg

Selv «Arbeiderbladet» reagerer da salgssummene for Maria og Vidkun Quislings eiendommer ble kjent.

Praktfulle «Ørneredet» ble solgt for kr. 165 000, og en tiliggende eiendom for kr. 14 000. Odelsgården gikk for 40 000 kroner.

Her kan vi med god samvittighet si at det var INNBRUDDSPRISER.

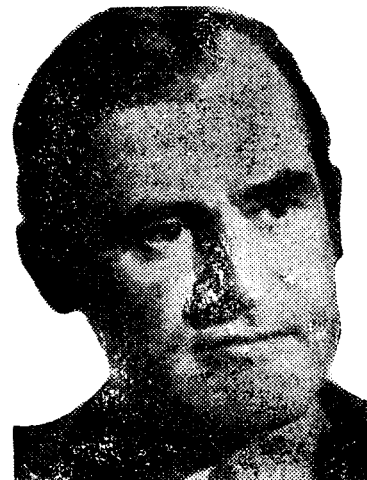
Hardt skyts

Mangel på spalteplass gjør at innsendt stoff må stå over til neste nummer. Det gjelder bl.a. en interessant artikkel av tidligere byråsjef, Harry Lindstrøm, som påviser at forsvarsbevilgningene er mindre nå enn i årene før krigen.

CLAUS må også stå over denne gang, og likedan innlegg som lovpriser spalten hans i FOLK OG LAND.

Mange lesere har reagert kraftig på språkbruket i det «skyts» som ble rettet mot CLAUS i august/september-nummeret. Særlig går kritikken mot skjellsord som «tysk leiesoldat og lanseknekt», og «jössing». Det vises til den bakgrunn CLAUS har som frontkjemper, og som aktiv antikommunist også i alle år etter krigen.

Fridtjof Nansen's sønn måtte personlig gripe inn mot utsultingen av Maria Quisling



Etter inngående samtaler med fru Quisling, og etter å ha satt meg inn i hennes sak, skrev jeg i oktober 1949, en erklæring som støttet søknaden hennes til myndighetene om en bolig, og levede vilkår.

Bolig har hun fått, men det skorter enda på økonomiske vilkår så hun kan beholde den boligen. Fru Quisling er fremdeles syk. Allerede i oktober 1949 var hun fysisk og sjelelig nedbrutt. Dette, sammen med alt det andre som en må forstå har vært en svær påkjenning for henne gjennom mange år — har nedsatt hennes krefter og helsetilstand i en grad som, så vidt jeg forstår, fremdeles gjør faren for total sammenbrudd overhengende.

Etter på ny å ha satt meg inn i den del av hennes sak som vedrører hennes økonomiske forhold, og de krav hun mener å kunne gjøre gjeldende m.h.t. sin andel i boet, kan jeg ikke forstå annet enn at disse krav, iallfall for en vesentlig del, er berettigede.

Jeg hverken kan eller vil uttale meg om verdien av de malerier hun referer til i sin søknad og i brev til H.r.advokat Sverdrup Thygeson av 26.4. 1951 (bilag 20). Heller ikke vil eller kan jeg uttale meg om berettigelsen av den framgangsmåte som her er benyttet av det offentlige og om hvorfor denne sak fremdeles sent.

synes å flyte. Men det synes meg innlysende at hun har rettmessig krav på en viss erstatning.

Jeg har det bestemte inntrykk at fru Quisling er et ærlig menneske. Hun mener seg urettferdig og dårlig behandlet, og jeg må, alt tatt i betraktning, erklære meg enig med henne i det.

Jeg tror neppe det vil tjene vårt rettssamfunn til heder om fru Quisling går under i sin ensomme kamp for tilværelsen i et land hvor hun er fremmed, og så å si bare omgitt av fiendtlig innstillede medmennesker.

Så innstendig som mulig vil jeg støtte henvendelsen til de rette myndigheter, om at det blir gjort fortløpende med saken, slik at fru Quisling kan få det som er berettiget og tilkommer henne før det er for sent.

Odd Nansen

Ved allehelgen

Skal vi få se og kjenne våre kjære igjen etter dette liv? Slik er det mange som har spurt. Svaret er ja — men bare ved troen på Jesus Kristus. Det er bare i Jesus vi eier håp og fortrøstning. Hvordan alt kommer til å arte sig på den annen side, er skjult for oss, for vi vandrer her i tro, ikke i beskuelse. Men har vi satt vårt håp til Jesus, kan vi være trygge og se fremtiden lyst i møte: «Han skal åpne perleporten», synger vi. «Han har nøklene til døden og dødsriket», sier apostelen Johannes. Mange mennesker er redd for det ukjente. Og ja, tenker vi på vår synd, utilstrekkelighet og uklarhet i så mange ting, kan vi nok ha grunn til å engstes. Men Jesus står her også idag og tilbyr sin frelse med tilgivelse, kraft og nytt håp. Dette trenger vi alle! Han, som har overvunnet alt ondt, vil stå ved vår side, også når vi skal vandre gjennom dødens trange pass. «Jeg lever, og dere skal leve», sier han. Vår evige skjebne er ham ikke uvedkommende. Det var jo derfor han led, døde, og oppsto for oss. Hold dig derfor trøstet til ham! Men jeg har så vanskelig for å få det til, sier du kanskje. Ja det er ikke så underlig, derfor trenger vi hans hjelp. Den får vi når vi oppriktig går bønnens vei. Ved Allehelgenstid, tenker vi også særlig på dem som har gått foran oss. Hadde de, som nu er vel hjemme i himmelen kunnet tale til oss, ville de sikkert si: «Stol på Jesus, hold dig til ham i liv og død!»

«O Herre Jesus vær oss god,
forlat oss all vår synd,
forøke du vårt svake mot
og til vår hjelp dig skynd!
Gjør at vi kan frimodig stå
nær Herren Sebaot!»

Amen!

Dag Markus

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14, onsdag kl. 18—21.
Postadr.: POSTBOKS 924 - SENTRUM, OSLO 1.
Kontoradr.: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO 6. Tlf.: (02) 19 06 71.
Post til FOLK OG LAND, må adresseres til avisens spesielle post-adresse: POSTBOKS 7157 - HOMANSBYEN, OSLO 3.